

ROJANKINARI PABLO ROTYAANTZINIRI ROMA-JATZI

Wethataantsi

¹ Naaka Pablo ojankinatzi-mirori iroka, romperatani naaka Jesús Jeepatzii-totaa-rewo, riitaki kaema-shireta-kinari notyaantaa-rewote, riyoshiitakina nokamantan-teero Kameethari Ñaantsi jempe ikanta-kota Tajorentsi. ² Iroka Kameethari Ñaantsi rootaki ikashiya-kaantakiri paerani Tajorentsi, rootaki ikenkithata-kaakiriri Kamantan-taniri-paeni Jankina-rentsi-peroriki. ³ Tema iroka Kameethari Ñaantsi, ari ikenkithata-kotari Itomi Tajorentsi, Awinkatharite Jesús Jeepatzii-totaa-rewo, roshiyapaakari eenchaaniki itzimaki icharinitakari pinkatharini David. ⁴ Ikanta rañahae paerani, aripaete roñaahan-takari Itomi Tajorentsi, otzimi-motziri Itajorenka. ⁵ Ikaminthaaka Jeepatzii-totaa-rewo ineshironkatantaanari Tajorentsi. Riitaki iyoshiita-kinari notyaantaa-rewote, nokamantayiteeri itsipa-jatzi atziri kaari asheninkata, ikemijanta-yitee rirori-paeni.* ⁶ Eejatzi eerokapaeni, aritaki akaatzi ikaema-shiretee Jesús Jeepatzii-totaa-rewo.

⁷ Eeroka-paeni nojankinatzeni pikaatzi pinampitawo Roma-ki. Retakotani Tajorentsi erokapaeni, ikaema-shire-yiteemi rashiyiteemi.

* 1:5 Waerontsi

Okantashitzimaetya ineshironkateemi Ashiteeri Tajorentsi, eejatzi ikimitemi Awinkatharite Jesús Jeepatzii-totaa-rewo, rootaki pijeekan-teeyaari kameetha.†

Ikoyi Pablo rareetyaari wirakocha-jatzi-paeni

⁸ Iroka netawakyaari nokante: Nopaa-soonkitziri Tajorentsi, okantakaawo rantayiteeri Jesús Jeepatzii-totaa-rewo. Tema ithonka ikemakoe-takimi jempe-rika-paeni jempe pikantanaa pikemijanta-yitanee. ⁹ Ari nokanta-piinta-naatyaa namanakotzimi. Riitaki Tajorentsi yotatsi noñaa-shintsi-wentari nantawaeteeniri nokenkithata-neero Kameethari Ñaantsi kamanta-kotziriri Itomi. ¹⁰ Aririka namaniri, nokowa-kotziri ikantakae-yaawo niyaate pijeekaeyinira eeroka, roorika ikowakaenari naaka. ¹¹ Tema ayimatakina noñaa-yiteemi. Nokoyi nokaminthaa-yiteemi paawyyaa-shireta-waetan-tyaari. ¹² Rootaki nothaamenta-kaantemiri pikaateeyinira eeroka, piñaawaena-rika jempe nokanta nawentaa-shiretari Tajorentsi. Rootaki pithaamenta-kaantenari naaka, noñaakimi-rika eeroka-paeni jempe pikanta pawentaa-shireta-naari.

¹³ Noyemijantzinkarite-paeni, nokoyi piyoteeyini osheki noshireta-piintakawo niyaate jempe pijeekaeyini eeroka, nokoyi noñeemiri powapeya-yiteeyaa, nokimitakiri itsipa-jatzi atziri. Roo kanteencha osheki otzika-tzikata-piinta-kinari. ¹⁴ Roo kanteencha otzimatyee niyaata-shiteeri yotaniri-paeni, eejatzi kaari yotawae-yitatsini, riiperori-paeni, eejatzi

† 1:7 Itajorentsita-kaetani

kaari riiperotatsini.‡ 15 Rootaki, nokowantari nokamantan-teero Kameethari Ñaantsi janta pinampi-yitawo eeroka-paeni Roma-jatzi.

Itajorenka Tajorentsi owawijaa-kotan-tatsi

16 Tema tee nokaani-wentziro naaka nokamantan-teero Kameethari Ñaantsi. Tema rootaki itajorenka Tajorentsi, kantacha owawijaako-shire-yiteeri ikaate kemijantaa-tsini. Retanakyaawo Judá-paeni ikemijantee, ari rimpoeyita-paaki kaari Judá-paeni. § 17 Tema iroka Kameethari Ñaantsi okamanta-kotziri Tajorentsi jempe ikanta itampatzika-shireta-kaeri ikaatzi awentaa-shireta-naariri Jesús. Tema rootaki rojankinata-koetakiri, kantatsiri:

Itampatzika-shireyitee awentaa-shiretachari, ashi rowaero rañaayitee.

Kaari-pero-shireri irika atziri-paeni

18 Roo kanteencha eeniyitatsi atziri kaari tampatzika-shireta-tsini, theenka-waetatsiri, osheki rotzika-tzika-yitziro kyaariperori eero riyotakoe-tantari Tajorentsi. Riitaki owatsimaa-pero-takiriri Tajorentsi jeekatsiri inkiteki.

19 Tema riyotako-witari rirori-paeni Tajorentsi. Riitaki Tajorentsi kantakaawori riyotakowitan-tariri.

20 Tema owakira rowetsikan-takawori Tajorentsi kepatsi, ari riyotemi atziri-paeni eenitatsi Tajorentsi iñaawitakawo rowetsikani-paeni. Ari ikenkishiretyaami eenitatsi Tajorentsi itajorenka, ashi royirowa rañee rirori. Tekatsi otekironi iñaani nimaeka,

‡ 1:14 yotaniri = griego § 1:16 kaari Judá-paeni = griego

ikantayite: “Tee niyotako-tziri.” ²¹ Tema riyotako-witee-yarini Tajorentsi, teemaeta ipinkathata-piintziri, tee ramana-piintziri. Apatziro ikenkishiryaa-koyitawo kaariperota-tsiri, rootaki kaari ikenkithashiryaanta kameetha.

²² Ikanta-witeeyani: “Yotzinkari naaka,” tema tekatsi riyomatsiteeyini. ²³ Rootaki ipakaan-tanakawori ipinkatha-witari Ñaaperori Tajorentsi, kañaanitatsiri. Ari retanakawo ipinkatha-waetziro rowetsikani atziri, oshiyakaa-wontsi, tsimeri, ipireetari, eejatzi ikaatzi jeekayitatsiri kepatsiki.

²⁴ Rootaki raminaminthatashi-tan-tariri Tajorentsi iñaawenawaetawo rantayitero kaariperori. Rootaki rantanta-piin-tawori okaatzi ipashiwentakaeyarimi.

²⁵ Ipakaa-shiwaetanakawo ikemijantziro iñaani Tajorentsi kyaariperota-tsiri, apatziro ikemijantayitanakiro theeyaantsi. Ipinkatha-waetanakiro rowetsikaetani. Teemaeta ipinkathata-neeri Tajorentsi wetsika-yitakirori maawoeni tzimayita-tsiri, apinkathata-piintziri aakapaeni. ¡Omaperotatyawé!

²⁶ Rootaki raminaminthatashitan-tariri Tajorentsi rantero iñaamata-shiwaetari. Tema rantayita-nakiro okaatzi ipashiwentakaeyarimi. Tzimanaki tsinani-paeni paankinata-wakaa-waeta-chari.

²⁷ Ari ikimi-yitanakari shirampari-paeni, eenitatsi paankinata-wakaa-chari, rootaki ikowayitziri ipaankinata-wakaa-waetyaa ishiramparin-kakiini, ranta-shitakawo ipashiwentakaeyarimi. Apaniroeni rowajankitaa-waeta okantakaan-tziro rantakiro kaariperotatsiri.

28 Rootaki raminaminthatashitan-tariri Tajorentsi ikaatzi kowashiwaetawori rantayitero kaari-perori, ranta-yitakiro kaari kameethata-tsini. Tee ikenkishiryaa-piinteeri Tajorentsi. 29 Rootaki ranta-piinta-nakiri kaari tampatzika-shireta-tsini, imayempi-waetzi, ipaankinata-wakaa-waeta, iñaama-pero-tari koriki, rantayitziro kaari kamethayitatsiri, iñaawenata-kotantawaeta, rompojantayitzi, ikosheka-wakaa-waeta, ramatawitan-tawaetzi, ininatan-tawaetzi, 30 ikiji-matan-tawaetzi, itheeya-kota-wakaa-waeta, ikija-neenta-waetziri Tajorentsi, inina-wootan-tawaetzi, rajahawenta-waeta, ikantakaa-pero-waeta, riyotashi-waeyitawo kaariperotatsiri, ipiyatha-waetari ashitariri, 31 imajontzi-shireta-waetzi, tee imonkaa-waenitzi, tee inethaan-taniyitzi, tee rariperotan-tayitzi, tee ineshironkatan-tayitzi. 32 Riyowitee-yawoni okaatzi ikantakaan-takiri Tajorentsi, ikantaki: “Ikaatzi antayiteroni kaari-perori, aritaki ikamayitee.” Roo kanteencha, eekiro riyaaata-kaatziiro ranta-perota-nakiro, ikowa-kaayitari itsipa-paeni imayitero.

2

Tampatzikari irika Tajorentsi aririka riyakowentante

1 Kimitaka pikanta-shireteeyini: “Otzimatyee rowajankiteeteri antayitzirori kaari-perori.” Eero pikanta-shireta-waetzi. Tema aririka piyako-wenta-waeteri itsipa atziri, apaniroeni piyako-wenta-waetaka eeroka. ¿Tema panta-piintziro eeroka kaari-perori? 2 Tema

ayoteeyini tampatzika-shireri Tajorentsi aririka riyakowentante rirori. Riitaki owajankitaa-yitziriri ikaatzi antayitzirori kaari-perori. ³ Pikanta-piinteeyini eeroka-paeni, “Otzimatyee rowajankiteeteri ikaatzi antzirori kaari-perori.” ¿Poshiya-kaatzi eero rowajankitahaemi eeroka Tajorentsi? ⁴ ¿Tema pikoyiri Tajorentsi neshironka-perotzimiri, oyaakotzimiri, amatsinkawentzimiri? ¿Tema piyotzi rootaki ramatsinkawentan-tzimiri ipakakaante-mirori pantayitziro kaari-perori? ⁵ Roo kanteencha eekiro-rika pipiyathata-tyeeyaari, eerorika pikoyi pipakahaero pantayitziro kaari-perori, aritaki patsipetee-yaawo iyatsimanka Tajorentsi. Tema paata aririka iñeeteero iyatsimanka Tajorentsi, raminako-yiteero-rika maawoeni, tampatzikari ikantya rowajankitaan-tayitee. ⁶ Tema okimiwitakawo ipinayiteerimi Tajorentsi okaatzi rantayitakiri. ⁷ Riitaki Tajorentsi añaaakaa-yiteerini ikaatzi oetziñaarikotanakawori rantayitziro kameethari, rootaki iñaashiretakirowaneenkawo, iñaashiretakirowaero ipinkatheeteeri, iñaashiretakirowaero rañaayitee. ⁸ Roo kanteencha ari ikatsimatee Tajorentsi rowajankitahaeri ikaatzi oetziñaarikota-piintakawori iñaamata-shiwaetari, ikaatzi piyatha-waetakariri, kaari kowaeroni kyaariperori. ⁹ Ikemaatsiwaeteeyaa, rowashire-yiteeyaa maawoeni oetziñaarikotapiintawori rantayitziro kaari-perori. Riitaki etanakyawoni iñeero nosheninka-paeni Judá-paeni, ompoña rimpoeta-paaki kaari Judá-

paeni.* ¹⁰ Riima oetziñaarikota-piinta-kawori rantayitziro kameethari, rowaneenka-yiteeyaa rirori, ipinkathee-teeri, kameetha ijeekayitee. Riitaki etanakyaawoni iñeero nosheninka-paeni Judá-paeni, impoña rimpoeyita-paaki kaari Judá-paeni. ¹¹ Tema tekatsi atziri ramaakite Tajorentsi.

¹² Maawoeni kaari kemakoteroni Ikantakaan-teetani, aritaki opeyakaa-shitee-yaari iyaari-peronka, tema eero raminakoe-teeri imonkaatakiro-rika Ikantakaan-teetani. Riima ikaatzi kemakowita-kawori, aritaki raminakoe-teeri imonkaatakiro-rika. ¹³ Tema kaari tampatzika-shiretzi-moterini Tajorentsi ikaatzi kemakowita-kawori Ikantakaan-teetani,

riitaki tampatzika-shiretzi-mota-kiriri ikaatzi monkaayita-kirori. ¹⁴ Tema irika-paeni kaari nosheninkata, kaari kemakowityaawoni Ikantakaan-teetani, kaari ñaawityaawoni jempe ojankinata, roo kanteencha imonkaa-waeta-shitakawo. Oshiyawaetakawo otzimatyemi

otsipa ikantakaan-teetani rashityaarimi rirori-paeni. ¹⁵ Okimiwaetakawo iroka Ikantakaan-teetani ojankina-shiretan-takyaarimi, tema riyotzi oeta ranteri. Aririka imonkaateero, ikimoshireyitee. Eerorika imonkaatziro, oshiyawaetakawo apaniroeni riyakowenta-waetyaa, tema riyotzi rantakiro kaari-perori. ¹⁶ Rootaki ranteeteri paata aririka ikanteeri Tajorentsi irika Jesús Jeepatzii-totaa-rewo: “Pamina-koteeniri okaatzi rantakiri romanakashitakari atziri-paeni.” Rootaki nokenkithata-kota-piintakiri nokamantan-tziro

* **2:9** kaari Judá-paeni = griego

Kameethari Ñaantsi.

Judá-paeni eejatzi Ikantakaan-teetani

¹⁷ Pikemi nokantemi nosheninka Judá-paeni. Kimitaka pikantee-yakini eeroka:

“Niyota-kotziro Ikantakaan-teetani. Niyotziri Tajorentsi. ¹⁸ Niyotziro okaatzi ikoyiri.

Niyotziro tampatzikata-tsiri, tema riyotahae-takinawo Ikantakaan-teetani. ¹⁹ Aritaki

nomatakiro niyoteeri kaari yoteroni, kimitakariri imawityaakita-tyeemi, nokimita-

kaantero nokoñeeta-kota-tyeerimi jeekayita-tsiri otsireni-kaakitzira. ²⁰ Aritaki niyotaa-

yiteeri majontzi-shireri. Kantacha niyoteeri kaari yowaeta-tsini, oshiyawaetariri eencha-

niki. Tema otzimi-motana naaka Ikantakaan-teetani. Rootaki yotani-perota-kaanta-tsiri.”

²¹ Aririkami pimatero piyotaa-yiteeri itsipa-jatzi, ¿Piyomatsitakima eeroka? Tema pikanta-piintzi

eeroka: “Eero pikoshitzi.” ¿Tema pikoshi-nitzi eeroka? ²² Pikanta-piintaki: “Eero pimayempitzi.”

¿Tema pimayempitzi eeroka? Pikanta-piintzi: “Eero pipinkathatziri oshiyakaa-wontsi.” ¿Tema

pikoshita-piintziri eeroka rashita-kaetariri tajorentsi-niro? ²³ Pajaha-waetaka eeroka piyota-

kotziro Ikantakaan-teetani. ¿Tema pipiyathatawo eeroka? Pitheenkakiri Tajorentsi. ²⁴ Iroka

rojankinetee-takiri, kantatsiri:

Eeroka-paeni kantakaan-takirori itheenkatajorentsitan-takari itsipa-jatzi atziri

ikijima-waeta-shitakari Tajorentsi.†

²⁵ Ikaatzi monkaatzirori Ikantakaan-teetani, kameetha-witacha itomeshitaa-nitaka, tema

† 2:24 Waerontsi

rootaki oshiyakaa-wentzirori rashiyitari Tajorentsi. Roo kanteencha terika imonkaayirodzi maawoeni Ikantakaan-teetani, aminaashiwaetaka itomeshitaa-nita. ²⁶ Riima itsipajatzi kaari asheninkata, kaari totameshitaa-nita-chani, aririka imonkaata-shita-kyaawo Ikantakaan-teetani, riitaki oshiya-peroteeyaari totameshitaaniri, tema rashi-perotatyaari Tajorentsi. ²⁷ Irika-paeni kaari totameshitaa-nita-chani monkaa-tashita-kawori Ikantakaan-teetani, riitaki amina-koteemini paata kyaaryoo-rika pimonkaatziro okaatzi piyota-kotziri, pipiyathatakawo-rika, riitaki owajankitaa-kaanteemini, okantawitakyaa pitotameshitaaniwitakyaa eeroka-paeni. ²⁸ Jempe akantayita koñaatziro awathaki, tee roo iitantee-teeri “Judá-paeni.” Ari okimitari atomintha-waeta-shita-piintaka awathaki, tee roo aetanta-yitari “totameshitaa-rewo.” ²⁹ Tema opoñaantari ikanteetee Judá-paeni jempe akantashire-yitanaaha. Ari okimi-tzitari atomeshitaaniyitaka, rootaki kantakaan-tzirori ashiretakari. Tee roo amonkaatan-tyaawori jankinata-chari, ithaamentan-teeri asheninka-paeni, tema rootaki kowaperota-chari ithaamenta-wentee rirori Tajorentsi.

3

¹ Kimitaka pikantaki eeroka-paeni: “¿Teema kamethatzi aakapaeni Judá-paeni? ¿litakama atomeshitaa-nitantari?” ² Nokantzi naaka: Osheki akameethatzi aakapaeni. Iroka etanakawori, riitaki awaejatziiteni retakari

iñaanatakiri Tajorentsi. ³ Tema eenitatsi awaejatzeneni tee roejokiro-yityaari Tajorentsi, ¿Rooma ipakaan-tyaawori Tajorentsi roejokiro-yitanta? ⁴ Tee ari okantyya. Tema okantawitaka itheeya-niwitaka maawoeni atziri, tee itheeyanityaa Tajorentsi rirori. Ari okantzi rojankineetakiri, kantatsiri:

Ari pikantatyaa eeroka, tampatzikari piñaani, Eerokami raminakoe-teemi, ari pawijan-takimi. ⁵ Tema antapiinta-yitziro kaari-perotantsi, roñaahan-tziro itampatzika-shiretzi Tajorentsi. Kimiwaetaka aritaki akantakimi: “Rootaki noyaariperoshirenka oñaahan-tzirori osheki ikameetha-perotaki Tajorentsi, ¿litakama rowajankitaa-wentan-tenawori okaatzi oñaahan-tzirori ikameetha-perotzi rirori? Kaarira tampatzika-shireri.” (Ari okanta akenkishiryaa-waetari aakapaeni atzirin-kakiini.) ⁶ Tee ari okantyyaari. Kaarimi tampatzika-shireri Tajorentsi, eero ramina-koteerimi jaawiki-jatzipaeni, rowajankitaa-yiteeri. ⁷ Kimitaka akantemi eejatzi: “¿litakama rowajankitaan-tyaanari Tajorentsi notheeyaka, tema notheeya-piintaka rootaki ipinkatheetan-tariri Tajorentsi tee itheeya-nita rirori?” ⁸ Kimitaka akantemi eejatzi: “¡Jame akaariperote! tema rootaki oñaahanteroni kameethari.” (Roojatzi riyakowentee-takinari naaka nokenkithatakiro Kimitakawori iroka, omaperotatyaa.) Roo kanteencha rootaki kameethatatsiri rowajankiteeteri ikaatzi ñaawaetzirori iroka.

Tekatsi tampatzika-shireri

9 ¿Rooma kanta-koteenchari jaka, Judá-paeni aakapaeni tee akametha-perotzi, eero omata rawijayiteri itsipa-jatzi? Aritaki okantari, tema nokantzi-takari maawoeni akaatee-yakini, kimiwaetaka opeyakaa-shiwaeta-kaemi ayaariperonka, okantawitaka Judá-paeni aakapaeni eejatzi itsipa-jatzi atziri akapaeni.

10 Aritaki ojankinata-kotaka, kantatsiri: Tekatsi tampatzika-shireri, tee itzimaa-neetzi apaani.

11 Tee itzimi kematha-tantaniri. Tekatsi kowaatsini riyoteeri Tajorentsi.

12 Ithonka ipiya-shiretee-yakani, tekatsi kameethatatsini.

Tekatsi mateeroni ikameetha-shiretee. Tee itzimaa-neetzi apaani.

13 Kaariperori iñaa-waetzi, oshiyawaetakawo ikentsi roomi omoo jempe ikitatee-tziri kaminkari.

Ametaka ineneki itheeya, Kepiya-waantetaki kimitaka maanki.

14 Tema ikijima-waetanta-piintaki, ininatan-tayitzi.

15 Ramentakakaawo iitzi riyayitzi rowamaante, ikoyi rapaatakantero iraantsi.

16 Ipampitha-wokita-piintziro ikineetzi ithonkan-teetzi, ikoyi ikemaatsita-kaanta-waetyaa.

17 Tee ipampitha-wokitziro jatachari ijeekaetzira kameetha.

18 Tee ipinkathaa-kiteeri Tajorentsi.

19 Iyotzi ari riyakowenteeri Tajorentsi ikaatzi pankinawenta-waeta-kawori Ikantakaan-teetani. Eero omata rotekaero iñaaani ikante: “Tee namaaki-waetziro.” Tema imaeriyitee

maawoeni jaawiki-jatzi-paeni. ²⁰ Tema tekatsi materoni imonkaatero Ikantakaan-teetani, rootaki ikantan-tyaariri Tajorentsi: “Tampatzika-shireri naaka.” Tema aririka ayotako-perotaneero Ikantakaan-teetani, ari ayoperotziri osheki akaaripero-taki.

Tajorentsi tampatzika-shireteeri, aririka awentaa-shireta-neeyaari

²¹ Roo kanteencha owakira roñahaero nimaeka Tajorentsi atampatzika-shiretan-teeyaari. Tee okimitawo paerani, apankinawenta-shiwaetakawo Ikantakaan-teetani atampatzika-shiretan-teeyaari. Rootaki rojankinata-kotakiri Kamantan-taniri-paeni, roojatzi rojankinata-koetakiri Ikantakaan-teetaniki. ²² Riitaki Tajorentsi tampatzika-shireteeni, aririka awentaa-shireta-neeyaari Jesús Jeepatzii-totaa-rewo, akemijanta-neeri rirori. Tee anashiyita, eejatzi oshiyari itsipa-paeni. ²³ Tema maawoeni akaaripero-shiretaki. Rootaki eero okantanta añaaYTEero rowaneenkawo Tajorentsi. ²⁴ Roo kanteencha itampatzika-shire-yitee Tajorentsi, ineshironka-perotee rirori rotyaanteeri Jeepatzii-totaa-rewo Jesús ipinawenta-yitee aakapaeni. ²⁵ Rootaki rotyaantan-takariri Tajorentsi rapatawente riraa Jeepatzii-totaa-rewo rowamahae-takiri, roetsimaryaanteeyaari Tajorentsi aririka awentaa-shireteeyaari Jeepatzii-totaa-rewo. Roo imatantakawori Tajorentsi iñaantee-tyaariri ashi royiro itampatzika-shiretzi rirori. Tema paerani osheki ramawe-witakawo Tajorentsi iyaari-peronka atziri-paeni, tema osheki ramawetapiintakiro.

²⁶ Rooma nimaeka, roñaaha-yitee riitaki kameetha-shireri. Tema tampatzika-shireri rirori, itampatzika-shireta-kaeri ikaatzi awentaa-shireta-naariri Jesús.

²⁷ ¿Eenitatsima nimaeka ajahawenteeyaari? Tekatsi. ¿Iitakama? ¿Rooma kantakaan-tziro tee itzimi iita monkaateeroni Ikantakaan-teetani? Tee, tema roo kantakaan-tzirori awentaa-shiretani. ²⁸ Eero omata rajahawentya tampatzika-shireri, tema tee rotsinampaero ipankina-wenta-waewitakawo Ikantakaan-teetani. Apatziro imateetziro rawentaa-shireteetari Jeepatzii-totaa-rewo. ²⁹ ¿Apatziroma aakapaeni Judápaeni rantzimo-yiteero Tajorentsi? Tee. Ari akaateeri kaari asheninkayita, rantzimo-yiteero maawoeni. ³⁰ Tema apaani ikanta Tajorentsi. Jempe ikantakaa-yitee aakapaeni itampatzika-shire-yitee, ari ikmita-yiteeri eejatzi kaari totameshitaa-rewota-chani. ³¹ ¿Nomanintatziroma naaka Ikantakaan-teetani nokenkithata-kotakiro awentaa-shiren-kantsi? ¡Tee ari okantyyaa! Tema nokantatzii: “Roopero iroka Ikantakaan-teetani.”

4

Roshiya-kaawentantzi Abraham

¹ Jame akenkishiryaa-koteri awaejatziitani Abraham. ¿Jempema ikantee-takirika rirori itampatzika-shiretan-taari? ² Roomi ipankina-takyaami Abraham tampatzika-shireta-kaerinimi, aritaki rajahaawenta-waeta-kyaami rirori. Eero rajahaawentaarimi Tajorentsi. ³ Iroka ikantee-tziri Jankina-rentsi-peroriki:

Tema rawentaakari Abraham irika Tajorentsi, rootaki ikimita-kaantaariri itampatzika-shiretani.

4 Jame oshiyakaa-wenta-wakiro: Aririka rantawaete apaani atziri, ipineetziri. Tee ineshironkata-shitee-tari, ipineeta-tziiri rantawaero.

5 Riima kaari antawaeta-tsini, aririka iñeero ipinata-shitee-tyaari, ineshironkae-tatziiri irika. Ari ikantari atziri-paeni ikaatzi theenka-tajorentsi-waeta-tsiri paerani, rawentaa-shiretaari Tajorentsi, aritaki iñeero itampatzika-shireteeri. Aritaki ineshironkateeri rawentaa-shireta-naari, tee roetziñaarikowaetashityaawo.

6 Roojatzi ikenkithata-kotakiri pinkatharini David ikimo-shireta-kaayiteeri Tajorentsi itampatzika-shireta-kaani, kaari ñaashintsi-waewentyaawoni, ikantaki:

7 Ikimoshireteeyini atziri ipeyakoe-teeri rantaw-itakawo kaari-perori,

Okimiwitaawo romanakoe-tatyee-nirimi iyaari-peronka.

8 Ikimoshireteeyini atziri, kaari riyakowentzi Tajorentsi iyaari-peronka.

9 Riitaki ikaate kimoshiretaa-tsini, ¿Apatziroma aakapaeni akaatzi iiteetee “totameshitaa-rewo?” Kimitaka tee, ari roshiya-yitee eejatzi kaari totameshita-chani. Pikenkishiretero akantakiri: Rawentaanaka Abraham, rootaki ikimita-kaantee-taariri itampatzika-shireta-kaani.

10 ¿Jempe-paetema ikimita-kaantaari Tajorentsi awaejatzeneni Abraham itampatzika-shiretani? ¿Aripaetema imatakiro itomeshitaa-nitaka? ¡Teera! Tema roo rimpoeteri itomeshitaa-nityaa.

11 Tema aririka opiro-mashitanee itomeshitaa-nitakaha rootaki riyotee-tantari rawentaa-naari Tajorentsi. Riima Abraham retzitakawo rawentaakari rirori Tajorentsi, itampatzika-shiretzi-takari tekiraha itomeshitaa-nityaa. Ari ikantakari Abraham retanta-kawori itampatzika-shireta-kaetziri. Rootaki ikimita-kaantee-takariri riitakimi charinin-teeyaa-ririni maawoeni tampatzika-shireri-paeni, tee okowa-peroteeyaa itomeshitaa-niteetyaa. ¹² Omaperowitatyaa iiteetee aakapaeni “totameshitaaniri” aakataki icharini-perotani Abraham, tema ari akaatziri atomeshitaa-nita. Roo kanteencha tee roo oshiyanteeyariri ikanta rirori itomeshitaa-nita, tema roo akimitan-taariri awentaa-shireta-naari Tajorentsi, ikimitakiro rirori Abraham, retakawo rawentaa-shiretari tekiraha itomeshitaa-nityaata.

Awentaa-shirenka ãaantee-yaawori ikashiya-kaeta-kaeri

¹³ Tema ikashiya-kaetzi-takari paerani Tajorentsi awaejatziteni Abraham eejatzi ikaate icharinin-teeyaari rashitee-yaawo maawoeni kepatsi, ikashiya-kaetzi-takari tekiraha ojankinatyaata Ikantakaan-teetani. Apatziro rawentaa-shiretanaka Abraham. ¹⁴ Tema ikaatzi ñaayiteeroni ikashiya-kaani Tajorentsi, kaari irika-paeni pankinawenta-shiwaetawori Ikantakaan-teetani. Arimi okantyaami, aminaashi-waetyaami awentaa-shiretari Tajorentsi, eero okameethatzimi ikashiya-kaakaeri. ¹⁵ Ikaatzi pankinawenta-waetawori Ikantakaan-teetani, apatziro iñeero rowatsimaeri Tajorentsi teera

rotsinampaashityaawo. Tema eero otzimakimi Ikantakaan-teetani, eero otzimimi ranteetani.

¹⁶ Riitaki ñaayiteeroni ikashiya-kaani Tajorentsi ikaatzi awentaa-naariri ineshironka-perotantzi Tajorentsi. Ari iñaayiteero ikaate icharinin-teeyaari, teera apatziro añaayiteero aakapaeni Judá-paeni, ipae-takiri Ikantakaan-teetani, tema maawoeni ikaate awentaa-shiretee-yaarini Tajorentsi, kimita-kotaariri Abraham. Oshiyawaetaawo icharini-yiteemi Abraham maawoeni aakapaeni. ¹⁷ Rootaki rojankinatan-teeta-kawori, ikanteetaki:

Aritaki noshekyahaemiri picharinin-teeyaari, iinashi-yitee-yaawo ipiyoteeyaa ikaate isheninkata-wakahae-yaani.

Rootaki ikashiya-kaani Tajorentsi. Rootaki rawentaa-shiretan-takariri Abraham. Omaperotatyaa imonkaateero Tajorentsi, kantacha rirori rañaakaa-yiteeri kamayita-tsiri, tema riitaki wetsika-yitakirori kaari tzimayi-witachani paerani. ¹⁸ Iroka ikantakiriri awaejatzeneni Abraham: “Inashi-yitee-yaawo picharinin-teeyaari, ipiyoteeyaa ikaate isheninkata-wakahae-yaani.” Ikantzi-takari eejatzi: “Tema ari ikanteeyaa roshekitee rirori.” Rootaki ikemijantan-tanakari Abraham, okantawitaka osheki opomeentsitzi-motakari ikemijantan-tyaari. ¹⁹ Roetziñaarikota-piintakawo rawentaa-shireta. Ashi royiro ikenkishiryaa-kotawo, ikantzi: “¿Jempema okantyaaka? Tema kaataki naaka 100 nojarentsite, rooteentsi nokami. Tee otzimanitzi eentsite noena Sara.” ²⁰ Ari okantawitaka ikenkishiryaa-waeta,

tee ikijo-shire-wentziro ikashiya-kaakiriri Tajorentsi, tee okantashiryawaetzi rawentaa-shiretari. Eekiro imaperota-nakitziro rawentaa-shiretari, ari ikanta-piinta-nakitziro ithaamenta. ²¹ Riyoperotzi Abraham ari imatakiro Tajorentsi okaatzi ikashiya-kaakiriri. ²² Rootaki ikimita-kaantaariri itampatzika-shiretani. ²³ Rootaki rojankinata-kaantan-takawori Tajorentsi jempe okanta-kota. Tee rojankinata-kaantashityaawo apinkathatan-tyaariri Abraham. ²⁴ Roo rojankinata-kaantan-takawori ayotanteeyaari ikimita-kaantee itampatzika-shiretani aakapaeni, aririka awentaa-shireta-neeyaari owañahaeriri Awinkatharite Jesús Jeepatzii-totaa-rewo ikamawitakaha. ²⁵ Tema riitaki kamawentayiteeri aakapaeni, okantakaan-tziro akaaripero-waetaki. Riijatzi añahaatsi itampatzika-shireta-kaanteeri.

5

Opoñaantari itampatzika-shireta-kaetee

¹ Iroka okantaka. Rootaki awentaa-shirenka tampatzika-shireta-kaayiteeri. Rootaki ariperotan-taariri Tajorentsi. Riitaki Jesús Jeepatzii-totaa-rewo matakaa-yiteerori iroka. ² Tema awentaa-shiretaari Jesús Jeepatzii-totaa-rewo, riyotakaa-yiteero ineshironkatani Tajorentsi. Akimoshireyitee añaa-yiteero paata rowaneenkawo Tajorentsi. ³ Tee apatziro akimoshire-wenteero okaatzi añaa-yiteeri paata, tema akimo-shire-wentzi-teeyaawo awijimo-yiteeri nimaeka. Tema ayoteeyini aririka añaa-yitero

akemaatsi-waetyaa, rootaki oetziñaarikotantyaari. ⁴ Aririka oetziñaarikota-piintyaa, aritaki aawyyaa-shireteeya. Aririka aawyyaa-shireteeya, aritaki awentaa-perota-neeyaari oyaako-tanewo. ⁵ Eero raminaakaa-shitee oyaako-tanewo. Tema añaaakiro retako-perotakae Tajorentsi, rotyaanta-kaeri Ishire okimiwitakawo ijako-peroe-tatyee-nirimi.

⁶ Okanta ikowa-naki Tajorentsi, aripaete ikama-wenta-yitee Jeepatzii-totaa-rewo, okantawitaka atheenka-tajorentsi-waewitaka, tee aawyyaawaeta-nitzi. ⁷ Tekatsi matapiinteeroni ikamawenteri itsipa atziri. Tema tzimawitacha kamawenterini atziri kameetha-shireri. ⁸ Roo kanteencha okantawitaka akaaripero-shire-witaka aakapaeni, ikamawentakae Jeepatzii-totaa-rewo. Osheki retako-perotakae Tajorentsi, rotyaantakiri Jeepatzii-totaa-rewo ikamawentee. ⁹ Rotyaantakiri Jeepatzii-totaa-rewo rapatawentee riraa itampatzika-shireta-kaanteeri. Ari imatakirori eenirowa akaaripero-shire-witeeyani, ¿Kantachama nimaeka athaawantyaari ithonkae itampatzika-shire-yiteera? ¹⁰ Tema paerani eeniro akija-neenta-witari Tajorentsi, rotyaanta-kaeri Itomi ikamawenta-yitee, ari okanta ariperotan-taariri. Ari okanta ayoperotan-taari aritaki awijako-shire-yitee, tema rañaawentee Jeepatzii-totaa-rewo. ¹¹ Ari okantakari, ikimo-shiretakaa-pero-yitee Tajorentsi, tema riitaki Awinkatharite Jesús Jeepatzii-totaa-rewo ariperota-kahaeriri.

Adán eejatzi Jeepatzii-totaa-rewo

¹² Paerani apaani ikanta atziri etakaan-tanakawori ikaariperotaki. Roo owajanki-tahaantsi iñaakiri, ikaamani-yitee. Roojatzi antetaneen-chari maawoeni icharinita-naari, ikaaripero-yitanaki maawoeni jaawiki-jatzi-paeni, ikaamani-yitanaki. ¹³ Rootaki awijeentsiri tekira-ha rojankineetero Ikantakaan-teetani. Tema irika-paeni añayiteen-tsiri paerani tekira-ha rojankineteetero Ikantakaan-teetani, inashiteeyaa riyakowentee-teeri. Riima irika-paeni impoeyita-tsiri itzimayitee ikaatzi piyathata-kawori Ikantakaan-teetani inashiyiteeyaa eejatzi riyakowentee-teeri. ¹⁴ Ikanta ikamae paerani Adán, ikamitaka eejatzi ikaatzi icharini-yitanaari rirori okantawitaka inashiyitaka iyaari-peronka. Rootaki jatakota-neentsiri roojatzi itziman-takari paerani Moisés. Riitaki Adán oshiyakaa-wenta-kariri itsipa atziri pokaentsiri. ¹⁵ Riitaki Jesús Jeepatzii-totaa-rewo irika. Iroka okanta roshiya-kaawentee-takiri: Tema atziri rirori Adán, ikaaripero-waetaki, riitaki kantakaan-takirori ikamatayi-takari osheki atziri. Ari ikimi-tzitakari Jesús Jeepatzii-totaa-rewo, atzirira rirori, ikamawentantaki, rootaki rañaa-shiretan-taari osheki itsipa atziri, ikantakaakawo Tajorentsi ineshironkatantzi. ¹⁶ Roo kanteencha rinashitakawo Tajorentsi ineshironkatantaki rirori, tee roshiya-kotyaari etakaan-tanakawori ikaariperotaki. Tema iyaari-peronka apaani atziri, rootaki kantakaan-takirori rowajankitaan-teetaari osheki atziri. Rooma ineshironka Tajorentsi rootaki kantakaan-takirori itampatzika-shiretan-

taariri osheki antzirori kaaripero-tatsiri. ¹⁷ Ikanta ikaariperotaki paerani apaani atziri, irika Adán, okimiwita-nakawo “Kaamanitaantsi” atzirita-nakityeemi, rootaki omperawaeta-tyaarini atziri-paeni. Rooma nimaeka aririka rañahae atziri-paeni, okimitaawo rotsinampahaero kaamanetaantsi. Tema apaani atziri, irika Jesús Jeepatzii-totaa-rewo, ineshironka-peroteeri atziri-paeni, itampatzikatakiri, tekatsira rante imatantaawori jempe ikantaa nimaeka.

¹⁸ Iroka noshiya-kaawentziri: Apaani atziri kaariperoteentsiri, riitaki kantakaan-takirori rowajankitaan-teetakariri osheki atziri. Riima itsipa kameetha-shiretatsiri atziri, riitaki kantakaa-kawori rawijako-shiretan-teeyaari osheki atziri-paeni, rañaa-shire-yitee. ¹⁹ Apaani piyathari atziri, riitaki kantakaa-kawori ikaaripero-shiretan-tanakari osheki atziri. Riima itsipa kaari piyathata-chani atziri, riitaki kantakaa-kawori itampatzika-shiretan-taari osheki atziri. ²⁰ Rootaki opoñaantari rojankinatee-tziro paerani Ikantakaan-teetani, riyotan-teeyaari atziri-paeni kaari-perori irikapaeni. Okantawitaka osheki ipiyatha-waewitaka, antawo ineshironkateeri Tajorentsi. ²¹ Paerani kimiwitaka atzirita-tyeemi “Kaari kamethatatsiri,” rootaki omperawaetyaarini atziri-paeni, roojatzi owamaan-tayita-kariri. Roo kanteencha nimaeka kimiwitaka atzirita-tyeemi “Neshironkataantsi,” rootaki pinkathari-wentan-taatsinimi. Aritaki ineshironka-yitee Awinkatharite Jesús Jeepatzii-totaa-rewo, itampatzika-shireta-kaayitee ashi owantee-

yaawori añaažitee.

6

Ikama-pithee-takiro kaari kamethatatsiri

¹ ¿Kameethama akante: Jame antero kaari kamethatatsi ineshironka-perotan-teeri Tajorentsi? ² ¡Tee ari okantyyaa! Tema oshiyawitanaawo akama-pithata-kityeeromi ayaariperonka. ¿Kantachama apaani kaminkari riyata-kaero ikaariperote ikamakira? ³ Aamaa-shityaa pipeyakotakiro eeroka-paeni omitsiryaa-wentaari Jeepatzii-totaa-rewo Jesús, oshiyakotaari jempe ikanta rowamahae-takiri rirori. ⁴ Rootaki oshiyakaa-wentacha akamakaeromi jempe akantawita paerani. Ikiteetakae. Opoñaa rowañahae-tee eejatzi, oshiya-kotaari Jeepatzii-totaa-rewo. Tema ishira Tajorentsi owiriinteriri Jeepatzii-totaa-rewo, ikimita-kaayitee aakapaeni owakirami atziri añaažitee-tsinii.

⁵ Tema oshiya-kotaari rirori, kimiwitaka akamayita-kityeemi, aritaki rowañahae-tee ikimitakiro rirori. ⁶ Tema kimiwitaka jempe akantayitaha paerani atziriyitzira, ari itsipateetakaerimi Jeepatzii-totaa-rewo ikentakoe-takaemi. Ari akama-pithateero akaariperowaewitaka. Rootaki kaari oshiyayitan-taari nimaeka omperatani “Kaari kamethatatsi.” ⁷ Tema apaani kaminkari tekatsi rantayitee ikamakira, tee ikaariperotee. ⁸ Tema atsipayitaari Jeepatzii-totaa-rewo rowamahae-takiri, awentaa-shiretaneeyaari atsipayitee-yaari ikaatzi rañaa-shireta-kaayiteeri. ⁹ Tema ayoteeyini eero rapiiteero

Jeepatzii-totaa-rewo ikamawentantee. Apaani okaatzi ikamaki, añahae. Tee omperawaetaari rirori “Kaamanitaantsi.” ¹⁰ Apaani okaatzi ikamawentakiri rirori antayitzirori kaariperori. Tema rañii-moteeri nimaeka Tajorentsi. ¹¹ Ari pikimitee-yaari eeroka-paeni, pikimita-kaanteeya pikama-pitha-yiteeromi piyaari-peronka, riitaki Jeepatzii-totaa-rewo Jesús kantakaan-teerori nimaeka pañii-motan-taariri Tajorentsi.

¹² Rootaki eero pikowanta opeyakaa-shitee-mi piyaari-peronka. Otzimatyee potsinampahaero piñaamatashitari. ¹³ Tema pimatakiro pikimita-kaantaawo pikamaki-tyeemi, añahaemi, pikimita-kaantero jatakimi-mi Tajorentsiki, pikantapaeri: “Iroka nowatha, nantanta-piintyaawori kameethata-tsiri.” Aritapaaki pikimita-kaantawo piwatha rootaki pikaaripero-waetanta-piintari. ¹⁴ Aritapaaki pikimita-kaantakiro “Kaari kaamethatatsi” atziritatyeeemi, rootaki omperawaetemini. Tema tee pañii-moteero eeroka Ikantakaan-teetani, apatziro pañiimo-yiteero neshironkataantsi.

Omperayitaa-ri tampatzika-shiretaantsi

¹⁵ ¿Kameethama akante nimaeka: “Jame akaaripero-shirete, eero añiimotantawo Ikantakaan-teetani, apatziro añiimoteero neshironkataantsi?” ¡Tee ari okantyyaa! ¹⁶ ¿Tema piyotzi aririka romperatee-temi, otzimatyee pikemijanta-piinteri omperatzimiri? Pimikita-kaantakiro atziritemi piyaari-peronka, rootaki omperawaetemini, aritaki pikama-shiretee.

Rooma pikimita-kaanta-neero riitaki Tajorentsi pikemijanta-piintee, aritaki pitampatzika-shiretee. ¹⁷ Tema paerani, pikimita-kaantakiro roomi “Piyaari-peronka” omperatemini. Rooma nimaeka poetziñaarikotaawo pikemijanta-neero okaatzi riyotaa-yi-teeta-kimiri. ¹⁸ Nimaeka tee omperateemi “Piyaari-peronka,” apatziro omperateemi “Tampatzika-shiren-tantsi”. ¹⁹ Noshiya-kaawenta-tziimiro ayota-kota-piintziro aakapaeni aririka rompereete, rootaki akemathatan-tyaawori okaatzi kompitzi-mowaeteeri aakapaeni. Tema paerani pikimita-kaanta-waetakawo atzirita-tyeemi “Kaari kamethayitatsini” rootaki omperawaetemini, aritaki okimiwita-kimiri “Piyathataantsi,” tema osheki pipiyathata-piintaka. Roo kanteencha nimaeka omperateemi “Tampatzika-shiretaantsi,” aritaki piñaayiteero pitajorentsi-shire-yitee.

²⁰ Paerani eeniro omperawaetzimi “Kaari kamethatatsini,” ari pijeeka-waeta-shitari, tekatsi shintsiteemini pitampatzika-shirete. ²¹ Roo kanteencha piyotee nimaeka tee okamethatzi iroka. Roo kameethatatsi pikaani-wenteero nimaeka jempe pikantawita paerani. Piyotahaeri ikaatzi antayitzirori iroka-paeni aritaki ikama-shire-yitee. ²² Roo kanteencha tee okimitakaan-teemi ‘Piyaari-peronka” eerokami omperatani. Tema riitaki Tajorentsi omperateemiri. Riitaki kameetha-perota-kahaemiri. Aritaki rashiteemi, tema ashi powaero paña-nitee. ²³ Iroka “Kaamanitaantsi” okimiwitakawo roomi ipineetee-ririmi antawaeta-piinta-kinirori kaari

kamethatatsi, okimiwitaka riimi omperatani. Rooma “Kañaanitantsi” okimiwitakawo roomi ineshironkani Tajorentsi tsipashireyitaariri ikaatzi tsipa-shire-yitaariri Jesús Jeepatzii-totaa-rewo, Awinkatharite.

7

Roshiya-kaawentee-tziro aawakahaantsi

¹ Noyemijantzinkaritepaeni, eeroka-paeni noñaanatzi pikaatzi piyotako-yitziro Ikantakaan-teetani. ¿Tema piyoteeyini aririka ikami atziri ikama-pithatakiro Ikantakaan-teetani?

² Ikimiwitakawo tsinani tzimatsiri oemi. Eenirowa rañii-motziro oemi, otzimatyee otsipatapiintyaari. Rooma aririka ikama-pithatakiro, aripaete ojeekashiwaeteeya ³ Rooma oñeerika itsipa shirampari eenirowa rañii-motziro oemi, omayempitzimotakiri. Rooma ikamaki-rika, ari ojeekashiwaeteeya, kantacha ahae itsipa oemi, eero ikimitakanteetawo mayempiro.

⁴ Noyemijantzinkarite-paeni, oshiyakaa-wenta-chari jaka ikimiwitaka atzirita-tyeemi “Ikantakaan-teetani,” rootaki piimintakyaarimi paerani. Roo kanteencha pikama-pithatakiro eeroka-paeni Ikantakaan-teetani, tema pitsipatakari Jeepatzii-totaa-rewo rowamahae-takiri paerani. Okimiwita-naawo nimaeka pijeeka-shitee-yaami piimintaari itsipa, riitakira rowañahae-teeri. Rootaki okameethatantari pantawaateeniri eeroka-paeni nimaeka Tajorentsi. ⁵ Tema tekira añeero oshiyakaa-wenteen-chari “Kaamanitaantsi,”

osheki apiyathata-piintakawo Ikantakaan-teetani, antapiintakiro kaari kamethatatsi. Rootaki owamaa-shireta-kaeri. ⁶ Okimiwitakawo nimaeka akama-pithateeromi, ajeekashiwaetaa. Añaayiteeri owakirari, riitaki Ishire tajorentsi kantakaan-taawori romperatan-teeri Tajorentsi. Tee okimitawo paerani, apankinawenta-waetawo itakantawori rojankinee-takiri.

Kaari kamethatatsiri jeeka-shiretan-tanari

⁷ ¿Kameethama akante: “Tee okamethatzi Ikantakaan-teetani?” ¡Teera! Tema rootaki yotakaanari nantapiintziro kaari kamethatatsiri. Tema iroka ikanteetaki Ikantakaan-teetaniki: Eero piñaawenashirewaetanta.

Roo kanteencha, eero niyota-koteeromi kanta-kota-chari, eero niyotaa-jeetzimi eenitatsi nantani noñaawena-shireta-waeta-piintaka.

⁸ Rooma niyota-koteero Ikantakaan-teetani, tee namawenitziro, osheki noñaawena-waeta-piintaka. Eero niyota-koteeromi ikantakaan-teetani, eero okaariperotzimi nantayitziri.

⁹ Paerani tee niyowityaa kaari-perori iroka noñaawena-shiryaari nokenkishiryaaniki. Nojeekashiwaeta-piinta, tekatsi shintsitenani. Rooma niyota-koteero Ikantakaan-teetani, aripaete niyotanaki nokaaripero-waetatzii, aritaki nokama-shiretee eejatzi. ¹⁰ Rootaki owamaa-shiretaanari iroka Ikantakaan-teetani.

Roo opoñaantawitari rojankinee-tziro iroka Ikantakaan-teetani, rootaki kantakaan-teronimi ikañaanitante-tyaarimi. ¹¹ Nokimita-kaanteero naaka atzirita-tyeemi “noyaariperonka,” rootaki kosheki-nanimi netanakawo niyota-kota-nakiro

Ikantakaan-teetani. Amatawi-waetakina, roojatzi owamaan-takinari. ¹² Roo kanteencha iroka Ikantakaan-teetani tajorentsi irika, tampatzikari rirori, kameethari.

¹³ ¿Rooma owameethanka, kantakaawori nokaman-teeyaari? ¡Teera! Kaari Ikantakaan-teetani owamaenani, tema rootaki nowaariperonka owamaenani. Tema apatziro yotakaanawori nowaariperonka iroka Ikantakaan-teetani. ¹⁴ Ayoteeyini rootaki ashire okenkithatakotziri Ikantakaan-teetani. Roo kanteencha okimitakawo ipimantee-tatyeeromi awatha rompera-waetee-tyaawo, rootaki “Kaari kamethatatsiri” omperawaeteeri. ¹⁵ Rootaki kaari niyotanta oeta nokaaripero-shiretantari. Tema tee naaka kowashita-chani. Otsimaashire-waetakina. ¹⁶ Tee inimotana okaatzi nanta-piintakiri, ari niyotziri kameethari iroka Ikantakaan-teetani. ¹⁷ Okimiwitakawo tee naaka antashityaawoni, tema “Kaari kamethatatsi” tzirin-takinari, rootaki shintsitanari nomatanawori. ¹⁸ Okantawita nokoyi nanteromi kameethari, tee nomatziro. Okimiwitakawo rootakimi nowatha kaari kameethata-tsini. ¹⁹ Tee notsinampaero nomatero kameethari nokowawitari. Apatziro nomata-piintziro kaari-perori kaari noñaamatari. ²⁰ Rootaki okimi-takawori atzirita-kityeemi “Kaari kamethatatsini” otzirin-takina, rootaki antakaapiinta-kinawori kaari-perori.

²¹ Rootaki shintsita-piinta-kinari nokaaripero-waete, okantawitaka nokoyi naaka nanteromi kameethari. ²² Tema noshireki nokanta-shiretzi: “Kyaariperori iroka Ikantakaantani Tajorentsi.”

²³ Rooma nowathaki koñaatziro, okimiwitaakawo oshintsitatyeeromi noshire. Okimiwitaakawo eejatzi roomi nowatha omonkyaa-kaanteromi noshire, ari oshintsi-waeteromi okaaripero-shirete. ²⁴ ¡Ashironkamatsitena! ¿Iitaka omishitowa-kaanteeroni noshire omonkyaa-kaantakiro nowatha, roojatzi owamaa-shiretan-tenarimi? ²⁵ Riitakira Awinkatharite Jesús Jeepatzii-totaa-rewo mateeroni. Nopasoonkiteeri Tajorentsi otyaanta-kiriri imatantaawori. Arira okanta, roo noshire nomatan-teeyaawori nokemijanteero Ikantakaantani Tajorentsi. Rooma nowatha koñaatziro rootaki nantanta-piintawori okantakaantani “Kaari kamethatatsini.”

8

Ikenkishireta-piintee-tziri Ishire tajorentsi

¹ Tema atsipa-shiretaari Jeepatzii-totaa-rewo Jesús, eero rowajankitaa-yitee. ² Tema tee añiimoteero Ikantakaan-teetani kamanta-kotzirori kaari kamethatatsini, owamaa-shiretan-tatsiri. Apatziro añiimoteero nimaeka otsipa ikantakaan-teetani thaweta-kotzirori añaaashire-yitee atsipa-shiretaari Jeepatzii-totaa-rewo Jesús. ³ Tekatsi otsinampaeroni itampatzika-shirete ipankina-waewitawo Ikantakaan-teetani, tema maawoeni aakapaeni otzimi-motee awatha kaari aawyaawaeta-tsini. Riima Tajorentsi riitaki mateeroni itampatzika-shireta-kaayiteeri atziri-paeni, rootaki rotyaantan-takariri Itomiperori ratziritzi-motante, otzimimo-witakari iwatha okimitawo awatha aaka. Riitaki atsipetakawori rowajankitaa-wentakiri Tajorentsi

iyaari-peronka maawoeni atziri. ⁴ Rootaki amatantaawori atampatzika-shire-pero-yitee nimaeka, tema rooperori iroka ikantakaan-teetakiri. Rootaki amata-piintee okaatzi omatakaa-yiteeri Ishire Tajorentsi. Eero antapiinta-shitaawo okaatzi akowa-shiwaetari aakapaeni. ⁵ Ikaatzi oshireta-waetawori rantayitero ikowa-shitari, okimiwitakawo atzirita-tyeemi “Kowashitaantsi,” rootaki omperawaetantyaarinimi. Riima ikaatzi oshireta-piintawori ikemijanteero Ishire tajorentsi, riitaki reewaritaari. ⁶ Ikaatzi oshireta-waetawori rantero ikowa-shiwaetari, eero ishenkaa ikama-shirete. Riima oshireta-piintanawori Ishire Tajorentsi, kameetha rañaayitee. ⁷ Ikaatzi oshireta-waeta-shitawori rantayitero ikowa-shiwaetari, eero ishenkaa iñaantyaawori ikijaneenteri Tajorentsi, eero ikemijanteero okaatzi ikantakaan-tziri Tajorentsi, eero imateero ikemijanteeri. ⁸ Tema ikaatzi matakirori iroka-paeni, okimiwitaka tekatsi ranteeri rirori-paeni inimotan-teeyaariri Tajorentsi.

⁹ Roo kanteencha teera pimatziro eeroka-paeni iroka, apatziro poshireta-piinta-naawo okaatzi okowakaemiri Ishire Tajorentsi, tema riitaki jeeka-shiretan-tzimiri. Ikaatzi kaari yoteerini Itajorenka Jeepatzii-totaa-rewo, teera rashitaari Jeepatzii-totaa-rewo. ¹⁰ Tema pikaamani-witaka okantakaawo piyaari-peronka. Roo kanteencha nimaeka ijeeka-shiretan-teemi Jeepatzii-totaa-rewo, añaashireteemi, itampatzika-shireteemira. ¹¹ Tema ijeeka-shiretan-takimi Ishire Tajorentsi, riitaki añaahaemini, ikimitahaeri Jeepatzii-totaa-

rewo Jesús, rañaa-wathata-kahaeri.

¹² Ari okantari noyemijantzinkarite-paeni, tee okameethatzi antayiteero okaatzi akowashiwaetari.

¹³ Roorika panta-piinta-neeri, aritaki pikama-shiretee. Rooma poshireta-piinta-neeyaawo-rika okaatzi okowakaemiri Ishire Tajorentsi, okimiwityaawo atziritatyeemi “Piñaamanka,” rootaki powamaa-kirimi, aritaki pañaa-shiretee.

¹⁴ Ikaatzi antaneerori okoyiri Ishire Tajorentsi, aritaki itomintee-yaari Tajorentsi.

¹⁵ Tema iroka Ishire tajorentsi rotyaantakiri Tajorentsi, eero rookawenteemi, papiiteero-kari pikimita-kotee-yaari omperataarewo ithaawawaetzi. Tema Ishire tajorentsi kantakae-yaawoni itomintan-teemiri Tajorentsi.

Rootaki omatantari akimitakaan-teeri pawa irika Tajorentsi.

¹⁶ Rootaki Ishire tajorentsi yotakahaeni aaka itomi Tajorentsi.

¹⁷ Tema itominte Tajorentsi, tema atsipataari Jeepatzii-totaa-rewo ashiyitaawo okaatzi rashita-kaakariri Tajorentsi. Tema atsipataari Jeepatzii-totaa-rewo akemaatsi-waetaka, aritaki atsipatee-yaari jempe otzimapae rowaneenkawo.

¹⁸ Nokenkishiryaa naaka eepichokiini akemaatsi-waeta nimaeka, tekatsi oetamatsiteeyaa aririka añahaero paata rowaneenkawo.

¹⁹ Maawoeni rowetsikani Tajorentsi royaako-teeri ipiyo-tanteyaariri itomi-paeni.

²⁰ Raminaashiwaetaka rowetsikani, tee imateero ikowawitari, tema Tajorentsi kantakaawori awijanta-paentari. Roo kanteencha oyaawentaka irika-paeni,

²¹ iñaayiteero rowaneenkawo, aririka ijeekashiwaeteeya itomitaari Tajorentsi.

Ari okaatapaaki atziritemi “Shitzitaantsi,” rootaki omperatan-tachanimi. ²² Kimitaka ratekae-yatyeeeni ikaatzi rowetsikae-takiri ikimiwitakawo otzimaa-nite tsinani. ²³ Eejatzi aakapaeni, okantawitaka añaaawitakawo Ishire tajorentsi itsipa-shire-yitee, kimitaka eeniro atekawaeteeyini akoyi awijakote eero akemaatsi-waetanta, akowa-kowataa-yitziro jempe-paete itomi-pero-yitee Tajorentsi. ²⁴ Rootaki oyaako-tani kantakaan-tzirori awijako-shiretan-teeyaari, okantawitaka tekira añaaayitero iroka. Aririkami añaaayita-kiromi, ¿Eekiroma oyaakotatyeeero? ²⁵ Aritaki okanta oyaako-tani, otzimatyee amatsinka-shireteeyaa, oyaakotero okaatzi kaari añiiri.

²⁶ Tema tee aawyaa-shireta-nite aaka, Ishire tajorentsi neshironka-yiteeni. Tema tee ayoyitzi jempe akantyyaa amanayityaa. Roo kanteencha rootaki Ishire tajorentsi amanakowenteeni, okimiwitakawo ratekawenta-tyeemi. ²⁷ Ikemathatziro Tajorentsi iroka Ishire aririka ramana-kotee. Tema riitaki yotako-perotziriri Tajorentsi oetarika ikowakaeriri ikaatzi rashiyitaari rirori.*

Aritaki otsinampaakiro maawoeni

²⁸ Tema iroka ayotziri: jempe-rika oetyaa awijimoteeniri, aritaki ikantakaa-kyaawo Tajorentsi okameethatzi-moyitee. Rootaki ikaema-shiretan-teeri antayiteeniri ikowakaeri. ²⁹ Ikaatzi riyotzi-takari Tajorentsi aritaki ikemijanteeri, riitaki ikimita-kaanteeri itomi-perori. Ikantaha

* **8:27** rashiyitaari rirori = kiteshireri

Reewarite Itomi, ari ikantzityaari itsipa impoeta-tsiri, noyemijantzinkarite-paeni irika. ³⁰ Irika ikaatzi itomitaari Tajorentsi, riitaki ikaema-shireteeri, itampatzika-shire-yiteeri, rootaki iñaantee-yaawori rowaneenkawo.

³¹ ¿Jempema ikantee-tziroka iroka? Tema ineshironka-pero-takae Tajorentsi, ¿arima itzimae iita otsinampahaeni? ³² Tema tee ithañee-yaari Tajorentsi Itomi-perori, ishinetakiri rowamaeteri ikamawentan-takaeri aakapaeni. Tema rantzi-mota-kaero Tajorentsi awijeentsiri, ¿eeroma rantzimo-yitee oetarika koetyee-moteeri?

³³ Tema añaaikiro itampatzika-shiretee, ¿arima itzimae iyakowenteeniri? Tema riitaki Tajorentsi yoshiiyita-kaeri. ³⁴ Riitaki Jesús Jeepatzii-totaa-rewo kamawenteeri, añahae eejatzi, jeekapae rakoperoki Tajorentsi itsipataari ipinkathari-wentantzi. Riitaki kantako-wenteeri aakapaeni. Aritaki okanta, ¿arima itzimae owajankiteeni?

³⁵ ¿Eenitatsima materoni okakahaerini Jeepatzii-totaa-rewo, ipakaan-tyaawori retakoyitee? Okantawitaka añaaayitziro opomeentsitzi-mowaetee, eekiro riyaatatzii retakoyitee. Ari ikimiterori aririka otzimi owashironkaa-waeteeniri, ikoyi ikoshekaete, atashe-neenta-waete, athonka-kowaetyaa akithaatari, akowaenkata-kowaete, rapathakirahaete. ³⁶ Ari okanta ojankinata-kotaka, ikanteetaki:

Ashi oyiro rowamaa-kaanteetena nawentahaemi eeroka.

Ikimita-kaanta-kina rowamae-tziri ipireetari.†

† 8:36 ipireetari = oveja

³⁷ Okantawitaka añaaayitero iroka-paeni, aritaki otsinampaa-yitakiro, tema retakotee Tajorentsi, aritaki rotsinampaa-kahaero.

³⁸ Iroka nawentaakari naaka: Okantawitakyaa añaaawityaawo iroka-paeni: kaamanitaantsi, añaanitantsi, Ronampiripaeni tajorentsi, pinkathari-paeni, awiji-moteeri nimaeka, awiji-moteeni paata, eenitatsiri ishintsinka, ³⁹ jenokijato, jaawiki-jato, oetarika rowetsikae-tziri. Roo kanteencha, tekatsira apaani iroka-paeni kantakae-yaarini Tajorentsi ipakaan-teeri retakoyitee, okantakaan-tziro rantzimo-yitakaeri Awinkatharite Jesús Jeepatzii-totaa-rewo.

9

Riyoshiitee-takiri Israel-jatzi-paeni

¹ Riyotziro Jeepatzii-totaa-rewo kyaariperori iroka nokantemiri. Tema rootaki Ishire tajorentsi pinkathari-wenta-shiretanari, rootaki yotakaanari, tee notheeya nokantemiro iroka:

² Osheki nowashireta-kotakari nosheninkapaeni Judá-paeni kaari kemijanta-tsini, osheki okatsitzimo-shiretakina. ³ Osheki nokowawitaka rawijako-shiretee nosheninkapaeni, nokowawitaka noshine-wentee-yaari rawijakotan-teeyaari. Aritaki omatakyaaami ipakahaenami Jeepatzii-totaa-rewo, aririka niyotemi rootaki rawijako-shiretan-teeyaari nosheninkapaeni, ⁴ ikaatzi icharinitakari Israel. Tema riitaki itomiwitakari Tajorentsi irika-paeni, roñaaha-yiwitakari rowaneenkawo. Eenitatsi ikanta-wakaari rariperotanta-wakae-yaari, rojankina-witakanari Ikantakaantani,

inintaa-waewitaka ipinkathatziri, tzimawitaka ikashiya-kaakiriri. ⁵ Riitaki okakini isheninkapaeni awaejatziteni. Rijatzi isheninkapaeni Jeepatzii-totaa-rewo, Tajorentsita-tsiri awijiriri maawoeni, ashi rowaetero ithaamentee-tyaari. ¡Omaperotatyawé!

⁶ Okantawitaka tee ikemijantee-tziri, ¿kameethama akante eero omonkaata ikashiya-kaantziri Tajorentsi? ¡Teera! Tema ikaatzi iiteetziri nimaeka “Israel-paeni,” itsipa-jatzi irika, kaari icharini-perori Israel. ⁷ Ari okanta awiji-mota-kiriri Abraham. Tema tzimaki apite itomi, roo kanteencha apaani ikimita-kaantaka kaarimi isheninka. Riitaki ikenkithata-koetziri jaka, ikanteetaki:

Riitaki Isaac itomi-perori.

⁸ Arira ikimitzi-takari Tajorentsi tee roshiya-kaantaa-tziri riimi itomi-perori ikaatzi rowakaan-takiri awaejatziteni Abraham, apatziro itomita-kaetaari ikaatzi ikashiya-kaeta-kiriri icharini-yitee-yaari. ⁹ Iroka okaatzi ikashiya-kaakiriri, ikantakiri:

Otsipaki ojarentsi oshi-yaawo nimaeka, aririka nopiyaki, noñaapaero Sara tzimaki otomi.

¹⁰ Ari okanta awiji-mota-kirori Rebeca, itsipaa-nita-kaakawori awaejatziteni Isaac. ¹¹ Tekira itzimiita otomi-paeni, tekira rantayitero kameethari eejatzi kaari-perori, tema tzimaki ikowakiri Tajorentsi ranteri. Ari omonkaatari okaate ranteri. Teera rii kowashi-waetachani rantero, tema Tajorentsi kantakaawori rantayitan-tawori oetarika, ikaema-shire-yiteeri.

¹² Iroka ikantzi-teeta-kawori Rebeca:

Riitaki omperatan-tachani ewonkiri,
romperatyaari etawori itzimi.

13 Iroka otsipa rojankinee-takiri, ikantzi
Tajorentsi:

Niyoshiitakiri Jacob, riima Esaú nomanintakiri
rirori.

14 ¿Rootakima akantan-tyaari: “Akemakiro
ikantakiri Tajorentsi, tee itampatzika-shiretzi
rirori?” Eero piñaawaetziro iroka, pikamanta-
koterimi. 15 Tema paerani iñaawaetaki Tajorentsi,
ikantziri Moisés:

Itzimi-rika nokoyiri noneshironkateri, aritaki
noneshironkatakiri.

Itzimi-rika nokoyiri nokaminthayiri, aritaki
nokaminthaakiri.

16 Ñaakiro, kaari atziri-paeni kowashityaawoni
rantayitero oetarika, tema riitaki Tajorentsi
kantakaawori rantantawori oeta-rika ikaatzi
ikaminthaa-yiteeri rirori. 17 Ari ikantee-takiriri
eejatzi Faraón, iroka rojankinata-koetakiri,
ikanteetzi:

Rootaki nopinkatha-ritakaan-takimiri iyotan-
teetenari otzimi-motana naaka
noshintsinka, ari okantyya ikenkithata-
koetan-teenari naaka maawoeni kepatsiki.

18 Ari ikantari Tajorentsi, ineshironka-yitziri
ikaatzi ikoyiri rirori. Riijatzi kantakaawori ikijo-
shire-yitantari ikaatzi ikoyiri rirori.

19 Kimitaka ari pikanteena: ¿Iitakama
rowajankitaan-tariri Tajorentsi ikaariperota-
kaayitziri, eeroma okantzi rowashiña haero
ikowakiri Tajorentsi ranteri? 20 Roo kanteencha
nokantemi naaka: Tekatsi piyomatsite
patziritzika eeroka pikantan-tyaari. Tee

pipinkatha-ritzi Tajorentsi. Jame akenkishireta-koteri wetsika-yitzirori chomo. ¿Kantachama oñaanateri ichomoni, okanteri chomo-pakori: “Tee nokamethatzi powetsikakina”? ²¹ ¿Eeroma okameethatzi rowetsiki owaneenkata-chari, opoña rowetsikaki otsipa kaari kamethatsi? Tema kameethatatsi, riitaki ashitawori ichomoni.

²² Ari ikantakari rirori Tajorentsi, rowetsika-yitakiri ikaatzi oshiyakawori chomo. Tema eeniyitatsi atsipetee-yaawoni iyatsimanka, ratsipetee-yaawo ishintsinka ithonkan-teeyaari. Roo kanteencha Tajorentsi, ramawetakota-paentziri irika-paeni. ²³ Ari ikantakiro

riyotakaan-teerori osheki retako-perotakae, imata-kiro jempe okanta ikenkishiretzi-takawo paerani, riyoshiiyitee atsipatee-yaari rirori añaayiteero rowaneenkawo. ²⁴ Aakayitaki

riyoshii-yiteeri ikaema-shire-yitee. Tee apatziro aakapaeni Judá-paeni, tema atsipayiteeri itsipajatzi kaari asheninkata. ²⁵ Rootaki ikenkithata-kaakiriri Tajorentsi paerani Kamantan-taniri Oseas, ikantaki:

Ikaatzi kaari nosheninkawita, nokimita-kaanteeri, “Nosheninka.”

Ikaatzi kaari netakoyiwita paerani, noshiyakaanteeri, “Netakotani.”

²⁶ Rooma janta jempe ikantee-tawitaka, “Tee pisheninkatena eeroka-paeni,”

Aritaki ikanteetee, “Itomintayiteemi eroka Tajorentsi, Kañaaniri.”

²⁷ Iroka ikantzi-takari Kamantan-taniri Isaías, ikenkithata-kotakiri ikaate icharini-yitee-yaari Israel, ikantzi:

Okantawityaa ishekiwitakyaa icharinityaari,
roshiyaawo oshekitzi impaneki nijaa-
cheraaki,

Eepichokiini awijakotaa-tsini.

²⁸ Tema romapokaa-kiri Pinkathari maawoeni
kepatsi-jatzi, itampatzikatee rowajankitaa-
kaanteeri.

²⁹ Ikantaki eejatzi Isaías:

Ikaminthaaka Tajorentsi Shintsi-perori
rowawijaa-kotee eepichokiini asheninka.

Eero rowawijaa-kotzimi, aritaki añaažiteeromi
okaatzi iñaakiri paerani Paamaarini-jatzi,
eejatzi Katsimaaniri-jatzi

Itampatzika-shireteeri rawentahaari

³⁰ Rooma akantan-tyaari: “Tee raminamina-
witawo itsipa-jatzi itampatzika-shiretee, roo
kanteencha itampatzika-shireteeri Tajorentsi
rawentaa-taari rirori-paeni. ³¹ Roo kanteencha
naaka-paeni Israel-paeni, tee notsinampaero
noñaayitero raakameethatakina Tajorentsi,
okantawitaka nopankinawenta-witakawo
Ikantakaantani.” ³² ¿Oetaka kaari rotsinam-
paantawo? Roo kaari rotsinampaantawo
roshireta-kotashitawo ipankina-waetakari rirori.
Tee roshireta-kotyaawo ikowakaeriri Tajorentsi
rawentaa-shiretari. Oshiyakawo rantziwa-
tyaawomi mapi. ³³ Rootaki rojankina-koetakiri
paerani, ikanteetzi:

Nowakiro ikowa-peroetani mapi Kijakowen-
toniki.

Owaryaantzi iroka mapi aririka rantziwae-
tyaawo.

Ikaate awentaa-shiretee-yaarini oshiyakawori mapi, eero raminaa-shiwaetaa paata.

10

¹ Noyemijantzinkaritepaeni, nokoyiri naaka rawijako-shire-yitee nosheninka-paeni Israel-paeni. Rootaki namanantariri Tajorentsi.

² Niyotzi naaka ithaamenta-shiwaetari Tajorentsi irika-paeni, rantashi-waetawo tee ikematha-pero-tziro. ³ Tee riyotee-yanitzi ikowatziira

Tajorentsi itampatzika-shireta-kaeri, tee ikemijantzi, apatziro ikowa-shita itampatzika-shiretan-tyaawo ipankina-waeta-shitari

apaniroeni. ⁴ Tema ithotyaakiro Jeepatzii-totaa-rewo okanta-kota Ikantakaan-teetani, riitaki tampatzika-shireta-kahaeriri ikaatzi awentaa-shireta-naariri.

⁵ Iroka rojankinari Moisés okanta-kota Ikantakaan-teetani itampatzika-shiretan-teetyaarimi, ikantaki:

Ikaate monkaateeroni, riitaki ñaashiretaa-tsini.

⁶ Roo kanteencha inashita, tee oshiyawo iroka akantakiri aririka awentahae-yaari Tajorentsi itampatzika-shiretan-teeri. ¿Kantachama pankina-waeta-shita-chari riyatee inkiteki ishintsiteri Jeepatzii-totaa-rewo rowawijaako-shiretantee?

⁷ ¿Kantachama riyatee eejatzi sharinkaweniki rowiriinteeri Jeepatzii-totaa-rewo ikamawita-paenta? ⁸ Iroka ikanteetaki:

Aritaki pikemaero ñaantsi, aritaki pikemathateero eejatzi.

Kanta-kota-chari jaka “ñaantsi,” rootaki nokenkithata-piinta-kiri awentaa-shiretaantsi.

Iroka okanta: ⁹ Aririka piñaawaetee pikante, “Nowinkatharite irika Jesús,” aririka pawentaa-shiretee-yaari Tajorentsi riitaki owiriinteeri ikamawitaka, aritaki pawijako-shiretee. ¹⁰ Tema pawentaa-shiretaari rirori, rootaki otampatzika-shiretan-teemiri. Ari okantzita, aririka piñaawaeyiteero, rootaki rowawijaako-shire-yitan-teemiri.

¹¹ Ari ikanteetaki Jankina-rentsi-peroriki:

Ikaate awentaa-shiretee-yaarini rirori, eero raminaa-shiwaetaa.

¹² Okantawityaa aakarika Judá-paeni, kaari isheninka-paeni, riira Jeepatzii-totaa-rewo Awinkatharite maawoeni. Eenitatsi-rika amaneeyaarini, aritaki ineshironka-perotakiri.*

¹³ Tema iroka ikanteetaki:

Itzimi-rika amaneerini Pinkathari rawentahae-yaari, aritaki rawijakotee.†

¹⁴ ¿Kantachama ramanee-tyaari Tajorentsi terika rawentaa-shireteetari? ¿Kantachama rawentaa-shiretee-tyaari Tajorentsi, terika ikema-kotee-tziri? ¿Kantachama ikema-koteeteri, terika itzimi kenkithata-kaanta-tsini? ¹⁵ ¿Kantachama ikenkithata-koteeteri, terika itzimi otyaantaa-rewo-paeni? Rootaki rojankinee-tanta-kawori, kantatsiri:

¡Osheki ikameetha-kitzite amakironi Kameethari Ñaantsi ijeekan-teetari kameetha!

¹⁶ Roo kanteencha, teera maawoeni ikemijanteetero Kameethari Ñaantsi. Rootaki ikantan-takari Kamantan-tanirini Isaías: Pinkathari, kimitaka tee ikemijantee-tziro no-kenkithatziri.

* **10:12** kaari-rika isheninka-paeni = griego † **10:13** Waerontsi

17 Okowa-perotatyaa reteeta-wakyaawo ikemaeta-wakiro iñaani Tajorentsi rawentaa-shiretan-teetyaari. ¹⁸ Nokantzi naaka, “¿Aritakima ikemaetakiro?” Aritaki, tema iroka rojankineetakiri ikanteetzi:

Ikenkithee-takiro nampitsiki-paeni,
Ikemaetakiro jempe-rika-paeni ijeekaetzi jaka
kepatsiki.

¹⁹ Napiitero nokante, “Ikaatzi icharini-yitaari Israel, ¿Ikematha-perota-kiroma?” Tema riitaki Moisés ooñaawonta-kirori rojankinari, ikantaki:

Ari nokanta-kaakyaawo ponawaetyaari itsipajatzi atziri kaari sheninkata-wakaa-chani.
Osheki pikija-shireta-waeteri ikaatzi piyitziri
“majontzi-shireri.”

²⁰ Iroka otsipa ikantakiri Kamantan-tanirini Isaías:

Iñaayitaana kaari thotyaakoteenani.

Noñaaha-yitaari kaari amina-minatenani.

²¹ Roo kanteencha iroka ikenkithata-kotakiri Isaías ikanta-kota Israel-paeni, ikantaki:

Nowaanka-wakota-shiwitapiintakari, teemaeta
ikemijantee-yinani, ipiyatheeyakinani.

11

Eenitatsi Israel-paeni otsinampaa-kirori

¹ ¿Nokanta-tziima imanintziri Tajorentsi irika Israel-paeni rashiyitari? ¡Teera ari nokantzi! Tema naakataki eejatzi Israel-paeni, icharini Abraham irika, icharinira eejatzi Benjamín-paeni. ² Tee imanintana Tajorentsi, riitaki iyoshiita-kinari. Pikenkishireero Jankina-rentsi-perori, jempe

ikenkithata-koetziri Elías ramanakowentari
isheninka-paeni, ikantaki:

³ Pinkathari, rowamaehae-takiri Kamantan-taniri-
paeni,

Itzimpookae-takiro tapokimentotsi.

Tema apaani nokanta-kaawo nañee, ikowaetatzii
rowamaehaetena eejatzi naaka.

⁴ Ari rakanakiri Tajorentsi ikantziri:

Teera apaani eeroka yotapaen-chani. Tema
naamaako-wenta-kari itsipa ikaatzi 7000
atziri kaari otziwerowa-chani ipinkatha-
teri tajorentsi-niro Inkañaaweri.

⁵ Ari okantari, eenitatsi eepichokiini nosheninka
riyoshiitakiri Tajorentsi ineshironkateeri.

⁶ Tee roo kantakaan-teroni ipankinawenta-
waetani ineshironkatan-taariri Tajorentsi, tema
ineshironkata-shitaari Tajorentsi. Ari okanta-
kotari neshironkataantsi.

⁷ Ari okantari, tee rotsinampaero maawoeni
Israel-paeni okaatzi ikowawitee-yarini. Roo kan-
teencha eenitatsi Israel-paeni mata-kirori, ari
ikantakari riyoshii-yitakiri Tajorentsi. Riima
itsipa-paeni ikijo-shiretaki. ⁸ Rootaki rojankinee-
tantakari, ikanteetzi:

Tajorentsi kantakaawo reempa-shiretan-teetari.

Eeniwitacha rooki teemaeta iñaantzi.

Eeniwitacha ikempita teemaeta ikemi.

Roojatzi ikanta nimaeka.

⁹ Iroka rojankinata-kotakiri eejatzi pinkatharini
David, ikantaki:

¡Okantashitzimaetya rahaeteri jempe itzimashi-
itakiri!

¡Okantashitzimaetya rantziwatyaa!

¡Okantashitzimaetya rowajankiteeteri!

¹⁰ ¡Okantashitzimaetya imawityaaki-te!

¡Okantashitzimaetya itsiya-mitziyite!

Rawijako-shire-yitee itsipa-jatzi atziri

¹¹ Tema ikanteetaki “Okantashitzimaetya rantziwatyaa” nosheninka-paeni, ¿rooma oshiyakaa-wenta-chari ithonkaeteri? ¡Kaari! Rootaki oshiyakaa-wenta-chari ikinakaa-shiyita-paentari, rowawijaako-yiteeri Tajorentsi itsipa-jatzi atziri, rootaki imatanta-kawori Tajorentsi iñaantyaariri nosheninka-paeni, rootaki ikowanta-perotee-yaari rawijako-yitee rirori. ¹² Tema ikinashi-waeyitaka rirori, rootaki ineshironkae-tantaariri itsipa-jatzi atziri nampitawori maawoeni kepatsi. Rootaki kameetha-perotaa-tsini aririka rapiiteetero ineshironkae-teeri nosheninka-paeni paata.

¹³ Nimaeka nokantemi eeroka-paeni kaari nosheninkata. Naakataki riyoshiiteetaki notyaantaa-rewote nokenkithata-kaayiteemi pikaatzi tee nosheninkatzimi. Noshiretha-piintanakawo nantawaeri. ¹⁴ Rootaki aminaminatziri ronaneentee-na nosheninka-paeni, ari rawijako-shireteeri rirori-paeni. ¹⁵ Tema tee ikowaeri rirori Tajorentsi, rootaki rariperotan-taariri Tajorentsi maawoeni jaawiki-jatzi. Rooma paata aririka raripero-shireteeri Tajorentsi nosheninka-paeni, okimiwitaawo ipiriintaa-tyeemi ikamayi-witaka. ¹⁶ Eenitatsi-rika amakiniriri Tajorentsi tashirentsi rantanteetari, tema rashita-naawo Tajorentsi maawoeni opatha rowetsikae-takiri ratanteetari.

Eenitatsi-rika amakiniriri Tajorentsi oparitha-paeni inchato, arira okaatzi rashitawo maawoeni oshipaeni eejatzi.

¹⁷ Iroka oshiyakaa-wentari incha-paretha, riiyitaki nowaejatzeneni-paeni etayita-kawori paerani. Oshiyakaa-wenta-chari otewa, riitaki nosheninka-paeni Judá-paeni tzimayitaa-tsiri nimaeka. Kimiwitaka ichekae-takiro mi otewa, oshooka-tewatan-teeyaari otsipa apatahae-takiri, kameetha okantayaa oshooki okantakaawo oparetha. Ikaatzi oshiyakaa-wentziri otewa ipatakae-takiri, riiyitaki atziri-paeni kaari nosheninkata.*

¹⁸ Rootaki ero omatanta pajahaa-wenta-waeteeyaa. Pikenkishiretyaa, tema eeroka-taki otewa inchato, eerokataki añaa-kaayitzi oparetha.

¹⁹ Kimitaka aritaki pakakimi eeroka-paeni, pikanteeyini: “Tema ichekae-takiro otewa noshooka-tewatan-taari naaka.” ²⁰ Ari okantawitari, roo kanteencha pikenkishireero kimiwitaka nosheninka-paeni Judá-paeni icheka-tewae-teeri okantakaawo tee ikemijantzi. Rooma eeroka-paeni kaari nosheninkata, eeroka poyaatariri okantakaantziro pawentaa-shiretaa. Tee okameethatzi

pajahaa-wenta-waetyaa, pipinkathateri Tajorentsi. ²¹ Riitaki Tajorentsi chekakirori etayitawori otewa, paamawentyaa imateemikari eejatzi eeroka-paeni. ²² Ari piñiirori osheki ikatsimatzi Tajorentsi, roo kanteencha neshironkatantaniri eejatzi. Ikaatzi antziwa-shireteen-chari iñaa-kiro ikatsimatzi Tajorentsi.

* **11:17** Okenkithata-kotziri pankirentsi ashitawori oparetha, ashitawori otewa, rootaki ikantee-tzitari “Yeenkae-toni.”

Rooma eeroka-paeni, ashi owaero piñaa-piintero ineshironka-yitemi eekiro poejokirota-tyeeyaari Tajorentsi. Rooma eerorika poejokirovari, aritaki ikimita-kaanteemi otewa ichekae-takiri. ²³ Ikaatzi icheka-tewae-takiri paerani, aritaki rontsirekae-teeri, aririka ipakahaero itheenka-waetziri Tajorentsi. Tema Tajorentsi kantacha imatero. ²⁴ Eeroka kimitakawori otewa pankirentsi-niro ipatakae-takiri pankirentsi-peroriki. Osheki okameetha-perotaki roorika rontsirekaetee otewa-perori oponkitzi-peroki.

Ipiya-shireta-kaeteeri Israel-paeni

²⁵ Noyemijantzinkarite-paeni, nokoyi piyotero kaari ikemathateetzi paerani okaate ranteri Tajorentsi. Ero pikenkishiryaa-waeta-shita aritaki piyotakiro maawoeni. Añaayitakiro nimaeka irika-paeni nosheninka Israel-paeni, eenitatsi kijoshireta-kaayita-kiriri. Roo kanteencha, inapaentatzi roojatzi imonkaatan-takyaari ikaate awijako-shiretaa-tsini kaari nosheninkata. ²⁶ Ari omateeyaa paata, rawijako-shire-yitee eejatzi Israel-paeni. Rootaki rojankinata-koetakiri paerani, ikanteetzi: Ari ipoñeeyaari Kijakowentoniki ookakaa-wentantaniri, Riitaki kantanteroni ipakaan-tyaawori icharini-paeni Jacob itheenka-tajorentsi-waetzi.

²⁷ Tema rootaki nokashiya-kaakiriri,

Naakataki thonkaeroni iyaari-peronka.

²⁸ Tema irika-paeni nosheninka Judá-paeni kaari kowaeroni Kameethari Ñaantsi, ikimita-kaantari Tajorentsi ijaneentani, ari okanta

ineshironkatan-teemiri Tajorentsi eeroka-paeni. Roo kanteencha Tajorentsi riyoshiitzi-takari nosheninka-paeni, eekiro riyaatatzii retakoe-tyaari, rootaki iñaantyaawori ikashiya-kaakiriri etayita-nakawori nowae-jatziteni. ²⁹ Aririka ikaema-shiretante Tajorentsi, ineshironka-yitantzi. Eero ipakahaero. ³⁰ Pipiyathatzi-takari paerani eeroka-paeni Tajorentsi. Opoñaatari ipiyathanaka nosheninka-paeni, rootaki opoñaan-takari ineshironka-yiteemi eeroka-paeni. ³¹ Tema irika-paeni ikaatzi piyathawaewita-chari nimaeka, aritaki iñaayiteero paata ineshironkae-teeri ikimi-teetzimira eeroka-paeni nimaeka. ³² Ari okanta, ikantakaakawo Tajorentsi maawoeni apiyatha-waeyitaka, ari roñaahan-takirori osheki ineshironka-yitee maawoeni aakapaeni.

³³ Tema nopampoyaa-wenteeri Tajorentsi riyotani-perotzi, ikemathatziro maawoeni. Tekatsi yoteroni rantayiteri, jempe-rika ikanteero. ³⁴ Iroka rojankinata-koetakiri, ikanteetaki:

¿Eenitatsima yotzirori ikenkishiryaari Pinkathari?

¿Eenitatsima iita materoni ikaminayiri?

³⁵ ¿Eenitatsima omapo-kirini ipanakiri rirori, tema riiteeki etakawori ipayitan-taki?

³⁶ Riitaki Tajorentsi kantakaa-kawori otzimayitantari oeyitari, riitaki poñaakaan-tayitawori, riitaki ashitawori. Ashi rowaero ipinkathee-teeri. ¡Omaperotatyawé!

Okaate rantayiteri kemijantzinkari-paeni

¹ Noyemijantzinkarite-paeni, tema ineshironkateemi Tajorentsi, nokoyi poshiya-kaanteero piwatha roomi patsipeta-kaani pashita-kaeyaariri Tajorentsi, tema pikiteshiretaatyee pañaayitee eeroka-paeni, rootaki inimotziriri Tajorentsi. Ari okanta ikoyiri Tajorentsi apinkathateeri. ² Eero poshiya-kota-shitari jaawiki-jatzi-paeni. Tema pishineteeri Tajorentsi rowakira-shireta-kaemi. Rootaki piyotan-teeyaawori ikowakaemiri, kameethatzi-motziriri, inimotziriri, tekatsi kowitzi-motyaarini.

³ Riitaki Tajorentsi neshironkataanari naaka, rootaki niyotaa-yitan-teemiri, nokanta-yiteemi: Eero pikimita-kaanta-shiwaeta riiperori. Otzimatyee pikenkishiryaa-kotyaa kameetha. Rootaki pimatantyaawori ikowakaemiri Tajorentsi eekiro piyaata-nakityee pawentaa-nakyaari. ⁴ Pikenkishiryaa-kotero jempe akantayita awathaki. Tema jempe akantawathayita aakapaeni, rootaki antakaa-yiteerori oeyita-rika.* ⁵ Aakayitaki roshiya-kaawenteetzi awentaa-shiretaa-ri Jeepatzii-totaa-rewo. akimiwitaa aakami iwatha Jeepatzii-totaa-rewo. Okantawitaka anashiyita apaani-paeni, roo kanteencha apaani akantaa, okimiwitaka

* **12:4** Kanta-kota-chari jaka “jempe akantayita awathaki”, rootaki oshiyakaa-wenta-chari jempe akantayita: tema oki rootaki raminan-teetari, rooma kempitantsi rootaki ikemanteetari, rooma paantensi rootaki rowanteetari, rooma akotsi rootaki roteeyan-teetari, rooma iitzintsi rootaki ranashitan-teetari.

apataawakaa-tyeeyaami. ⁶ Maawoeni aakapaeni itajonka-wenta-yitakae amonkaatan-tyaawori antayiteeri. Eenitatsi-rika apaani kamantan-taniri, rantayitero ikowakaeriri Tajorentsi, eekiro rawentaa-nakityee-yaari. ⁷ Eenitatsi-rika amitakotan-tatsiri, imonkaatero rirori. Eenitatsi-rika yotaanta-tsiri, imonkaatero rirori. ⁸ Eenitatsi-rika thaamentakantachani, imonkaatero rirori. Eenitatsi-rika pashitan-tachari, ipanta-perotee osheki. Eenitatsi-rika jewatakaan-tatsiri, ishiretha-wentyaawo rantawaero. Eenitatsi-rika neshironkataniri, ikimoshiretee imonkaa-yiteero.

⁹ Otzimatyee petakotanteeyaa kameetha, eero petempyaa-waeta. Ponaneenteyaawo kaari-perori, rooma kameethari poejokirotyaawo. ¹⁰ Poetziñaarikotyaaawo petakoyitanyaa, pikimita-kaantero petakotyaarimi pirentzi okaakiini. Pipinkathateri itsipa-paeni. ¹¹ Pishirethayityaa, eero piperawaeta pantawaeteeniri Awinkatharite. ¹² Pikimoshiretee poyaa-koteeri Jeepatzii-totaa-rewo. Pawaweyitero aririka piñaayitero pomeentsitzi-motemini. Pamana-piintya. ¹³ Pipashitee-yaari kemijantzinkari-paeni okaatzi kowityii-mowaetariri. Poemaanta-piinta-yitee pipankoki.†

¹⁴ Pamana-koteeri ikaatzi owatsinaawaetzimiri, rootaki ineshironkae-tanteetyaariri rirori. Eero piyakawaetziri. ¹⁵ Pitsipatyaari pikimo-shirete ikaatzi kimoshire-waeta-tsiri. Pitsipatyaari piraawaetyaa ikaatzi irawaeta-chari. ¹⁶ Papatziya-wakaa-yiteeyaa. Eero

† 12:13 kemijantzinkari-paeni = kiteshireri

pimanintan-tawaetzi, pitsipa-yityaari kowityaa-waeta-tsiri. Eero pikimita-kaanta-shiwaeta yotaniri eroka. ¹⁷ Eenitatsi-rika owaariperowaetemini, eero pipiyatari. Poñaa hantero pitampatzikatzi-moteeri eeroka atziri-paeni. ¹⁸ Pikyaaryoo-wenteero pijeekan-teeyaari kameetha maawoeni. ¹⁹ Netakotani, eero pipiyako-wenta-waeta eeroka, apatziro riyotziro Tajorentsi, riitaki piyakowenteemini. Tema iroka rojankinee-takiri paerani, ikanteetaki:

Ikantzi Awinkatharite:

Naakataki owajankitaan-tatsini,

Naakataki piyakowentan-tachani.

²⁰ Aririka itasheneente pijaneentani, pipiri rowanawo. Aririka imiriwaete, pipiri imiri. Aririka pimayita-neero, ari ikaaniwaetashitanakyaa rirori iñaakiro-rika okaatzi pantakiri.‡ ²¹ Paamawenteeyaa otsinampaemi-kari kaari-peron-kantsi. Roo kameethatatsiri panta-piinteero kameethari potsinampaan-tyaawori kaari-perori.

13

¹ Otsizmatyee pikemijanteeri eeroka-paeni pinkathari-wentzimiri pinampiki. Tee ipinkathari-waeta-shita rirori, tema Tajorentsi kantakaawori ipinkatha-ritantari. ² Eenitatsi-rika kowatsini ikoshekyaari pinkatha-yitatsiri, okimitakawo riimi Tajorentsi ikoshekaka, rootaki rowajankitaan-teetyaariri. ³ Ikaatzi antayitzirori

‡ 12:20 osheki ikaaniwaete = pomaamataniri iitoki osheki paamari

kameethari, eero ithaawan-tawaetari pinkathari. Riima antayitzirori kaari-perori, ithaawantari rirori. Ari okanta, pantziro-rika eero kameethari, eero pithaawan-tawaetari pinkathari, tema riitaki thaamenkae-mini. ⁴ Tema riitaki Tajorentsi pinkatha-ritakaeriri irika-paeni raminakowentan-temiri. Aririka pantero kaari-perori, pithaawan-tyaari pinkathari, tema tee otzimi-mota-shitari rirori rojataa-mento. Tema riitaki Tajorentsi pinkatha-ritakaeriri irika-paeni, riijatzi Tajorentsi owajankita-kaantziriri ikaatzi antzirori kaari-perori. ⁵ Otzimatyee pipinkathateeri pinkathari-paeni. Tee apatziro pithaawan-tyaari imashirenka. Tema rootaki tampatzikata-tsiri pimayiteero. ⁶ Tema rootaki pipinatan-teeyaariri ishintsitzimiri jewawentzimiri pinampiki, rootaki rañaantaari rirori, tema imonkaata-tziiro ikoyiri Tajorentsi. ⁷ Pipinayiteeri maawoeni pinkathari-perori, eejatzi ikaatzi aminako-wentzirori nampitsi. Otzimatyee pikemijanteri, pipinkathateri.

⁸ Eero pireewi-waetantzi, petakotawakaayi-teeyaa. Poshiya-kaanteero iroka etakotantsi okaatzi piña-shintsitari, rootaki piña-shintsityaari pipinawentyaa pireewitaki. Tema ikaatzi etakotan-tachari, imonkaata-tziiro Ikantakaan-teetani. ⁹ Iroka rojankinee-takiri Ikantakaan-teetani, ikanteetzi:
 Eero pimayempitzi.
 Eero powamaantzi.
 Eero pikoshitzi.
 Eero pitheeya-kotanta.
 Eero piñaawenashiryaanta.

Eenitatsi osheki otsipa ikantakaan-teetani. Roo kanteencha iroka rooperota-jaanta-tsiri ikantakaan-teetani, ikanteetzi:

Petakoteeyaari pisheninka pikimita-kaanteri petakota eeroka.

¹⁰ Opoñaantari okamethatantari iroka Ikantakaan-teetani, rootaki piyotzirori maawoeni ikantakaan-teetakiri. Tema ikaatzi etakotanaariri isheninka, tee rowaaripero-waetziri.

¹¹ Otzimatyee amata-piinteero iroka, rooteensi awijako-shire-yitee. Tema okimiwitakawo nimaeka amaatyeeemi, roo kanteencha otzimatyee akakiyitee. ¹² Rooteensi othonkateeyaa tsirenikaakiri, rooteensi okoñeetyee. Rootaki apakaan-tyaawori antayitziro kaariperori, okaatzi ranta-piintee-tziri tsireniriki. Rootaki kameethata-tsiri oshiyakaan-teero akithaata-tyeeyaa-wonimi apiyako-wentantyaari, ¹³ amatantee-yaawori kameethari okaatzi ranta-piintee-tziri okoñeetyeera. Ari okantyyaa eero ajomonteyawae-tanta, eero ashinki-waetanta, eero amayempi-waetanta, eero antanta-yitawo kaari kametha-yitatsiri, eero akosheka-wakaanta, eero oona-wakaan-tawaeta. ¹⁴ Poshiya-kotee-yaari Awinkatharite Jesús Jeepatzii-totaa-rewo, poshiya-kaantero riimi pikithaata-koteeya. Eero pantashi-waetawo okaatzi pikowa-shiwaetari eeroka.

14

Shipeta-shireri

¹ Paakameetha-yiteeri shipeta-shireri. Eero pamawena-waetawo ishipeta-shiretzi piñaana-minthatan-tyaariri. ² Jame oshiyaka-wentero iroka: eenitatsi kemijantzinkari kenkishiryaa-chari kameethatatsi rowaetyaawo oeta-rika-paeni. Roo kanteencha eenitatsi itsipa shipeta-shireri, apatziro rowayitawo pankirentsi. ³ Irika kemijantzinkari owayitawori oeta-rikapaeni, eero imaninta-waetziri itsipa kaari owayityaawoni. Ari ikimi-tzityaari kaari owayityaawoni eero imanintziri itsipa owayitawori, tema Tajorentsi tee imaninta-tzi rirori. ⁴ ¿Kantachama ikijathateeteri onampirentsi-nentsi? Eero, tema riitaki kijathaterini onampitariri, riijatzi thaamentyaarini. Ari okantari, tema Tajorentsi riitaki onampiyitariri maawoeni owayitawori oeta-rika, riijatzi thaamentyaarini.

⁵ Iroka otsipa oshiyakaa-wenterori: Eenitatsi kemijantzinkari omaerintan-tawori kitejeri. Eenitatsi otsipa kaari opaashinitzi-moteri kitejeri. Otsizmatyee ikenkishiryaa-koyiteeyaa maawoeni, tee okameethatzi rotzika-tzika-yiteri itsipa oetarika ikenkishiryaaari rirori. ⁶ Ikaatzi pinkathatzirori kitejeri, riita-jaantaki Awinkatharite ipinkathatzi. Ari oshiyitari eejatzi, ikaatzi owayitawori maawoeni oeta-rika, riitaki Awinkatharite ipinkathatzi rowayitan-tawori, tema ramana-piin-tziiri. Ari ikantari ikaatzi pinkayitzirori owanawontsi, riitaki Awinkatharite ipinkathatzi ramana-piintziri. ⁷ Tee añaa-shiwaeta aakapaeni, tee akamashiwaeta eejatzi. ⁸ Eeniro añaa-yitzi, riitaki

Awinkatharite añiimoyiteeri. Aririka akamaki, riitaki Awinkatharite akami-motakiri. Ari okantari, riitaki Awinkatharite ashiyiteeri eeniro añaaayitzira, ari okimi-tzitari aririka akamayitaki. ⁹ Tema ikamaki Jeepatzii-totaa-rewo, eejatzi rañahae rootaki rashitan-teeri eenirowa añaaayitziiri, eejatzi aririka akamayitaki.

¹⁰ ¿Iitaka pikiji-matan-tariri pisheninka? ¿Iitaka pimanintan-tariri? Tema riitaki Jeepatzii-totaa-rewo amina-kotan-teeroni paata okaatzi rantee-takiri. ¹¹ Rootaki rojankinata-koetakiri paerani, ikanteetzi:

Iroka ikantakiri Awinkatharite: “Maawoeni rotziwerowaetyaa ipinkathee-teena. Omaperotatya.”

Aritaki ithaamentee-yaari maawoeni Tajorentsi.

¹² Aripaete akenkithata-kotee-yaari maawoeni janta Tajorentsiki.

¹³ Rootaki apakan-tyaawori akiji-matawakaeyita. Tema otzimatyee akantashireyite: “Eero nokantzi-moneenta-kaari itsipa kemijantzinkari, notzika-shiretziri-kari.”*

¹⁴ Niyotzi naaka tee ithañaa-pithatan-tyaawo Tajorentsi owayityaawo oetarikapaeni. Roo kanteencha eenitatsi-rika kenkishiryaa-waetchani kameethatatsi ipinkawaeteete, imatero ipinkawaete rirori. ¹⁵ Aririka poñahakyaari itsipa kemijantzinkari powayityaawo ipinkiri rirori, tee petakoshiretari. ¿Kameethama pikantzi-moneenta-kaeyaari itsipa powakawowa owanawontsi? ¿Pikowatziima powaaripero-shireteeri? Riijatzi

* **14:13** kemijantzinkari = noyemijantzinkarite-paeni

kemijantzinkari, ikamawenteeri rirori Jeepatzii-totaa-rewo. ¹⁶ Ari okanta, tee okameethatzi poñaahanteri powayitari pikenkishiryaari eeroka kameethari irika, ari ikanteetemi: “Pantakiro eeroka kaari-perori.” ¹⁷ Aakapaeni akaatzi ipinkathari-wentee Tajorentsi, tee okowaperotyaa okaatzi owayitari, okaatzi amiriyitari. Roo kowaperota-chari atampatzika-shire-yitee, ajeekayitee kameetha, akimo-shire-yitee, tema rootaki kantakaawori Ishire tajorentsi. ¹⁸ Roorika amayita-neeri aririka antawaeteeniri Jeepatzii-totaa-rewo, aritaki animota-kahaeri Tajorentsi, ari ikantzi-teeyaari atziri-paeni, raakameethatee. ¹⁹ Ari okanta, otzimatyee panta-piinteero ijeekanteetari kameetha, piwetsika-shireta-wakaantyaari. ²⁰ Aririka pamina-minate powayityaawo oetarikapaeni, paamawentyaa papaatzirokari imatakaa-kiriri Tajorentsi itsipa-paeni kemijantzinkari. Tee othañaa-ntsiwityaa owayitari. Roo kanteencha eenitatsi-rika owayitawori oetarikapaeni rootaki ikantzi-moneenta-kaantyaariri itsipa, rantakirowa kaari-perori. ²¹ Tee okameethatzi pikantzi-moneenta-kaeyaari itsipa pikimita-kaanteeri noyemijantzinkarite, okantakaawo powayitari wathatsi, pimiriyyitziro kachori, pantayitziro oeta-rikapaeni. ²² Roo kameethatatsi piyotako-shiretakotyaa eeroka, apatziro Tajorentsi yotakote-mironi. Eenitatsi-rika kaari shipeta-shire-wenteeroni, aritaki imateero ikimo-shire-yitee. ²³ Roo kanteencha eenitatsi-rika shipeta-shireta-waeta-tsini, aririka rowakyaawo oeta-rikapaeni, ari okimitzi-moteeyaari rantakiro kaari-perori. Tema tee rantziro

okaatzi riyotako-witaari, kaari-perori iroka.

15

¹ Aakapaeni kemijantzinkari shintsi-shireri, otzimatyee atsinampa-shiretzi-moteeri shipeta-shireri, tee apatziro antayitero inimoyiteeri aakapaeni. ² Otzimatyee antayiteero inimoteerini asheninka, okaate thamenta-shireta-kaeyaarini rantayiteero rirori kameethari. ³ Tema rootaki rantakiri Jeepatzii-totaa-rewo, tee ikowakowatziro inimoteeri rirori. Tema rojankineetaki paerani, ikanteetzi:

Ikaatzi ninawaetzimiri eeroka, naaka ininataki.

⁴ Tema okaatzi jankinata-koteen-chari paerani oshiyakawori iroka, rojankinee-takiro riyotahae-tanteerori, rojankinee-takiro opoñaan-tyaari oetziñaarikotyaaowo. Tema roo Jankina-rentsi-perori oñaahakaerori eenitatsira oyaako-tani, rootaki athamenta-shiretan-taari. ⁵ Riitaki Tajorentsi kantakaawori añaantawori atsinampa-shiretzi, riijatzi thaamenta-shireta-kaeni. Osheki nokowa-kota-piintakiri ikantakae-yaawo paakameethata-wakaan-tyaari, pikimita-koteeyaari Jeepatzii-totaa-rewo Jesús. ⁶ Pikimiteeyaawo pitsipata-wakae-yaami maawoeni eeroka-paeni pomampaa-wenteeyaari Tajorentsi, ashitariri awinkatharite Jesús Jeepatzii-totaa-rewo.

Ikenkithee-teeniri Kameethari Ñaantsi itsipajatzi atziri-paeni

⁷ Tema osheki raakameethatee Jeepatzii-totaa-rewo, ari pikimitee-yaari eeroka-paeni, paakameetha-yiteeri itsipa atziri, tema rootaki

ipinkatheetan-tyaariri Tajorentsi. ⁸ Rootaki nokanta-piintakiri: Rotyaantee-takiri Jeepatzii-totaa-rewo rantawae-wenteri nosheninka-paeni Judá-paeni. Rootaki imatanta-kawori iñaantee-tyaawo omaperotatyaa okaatzi ikashiya-kaakiriri Tajorentsi paerani awaejatzeni.* ⁹ Roojatzi rantzi-mota-kiriri ikaatzi kaari nosheninkata, rootaki ipinkathatan-taariri rirori-paeni, ineshironkateeri Tajorentsi. Iroka rojankineetakiri paerani, ikanteetzi:

Nothaamenteemi ijeekayitzi itsipa-jatzi atziri.

Nomampaa-wenteemi nawentahaemi.†

¹⁰ Iroka ikantzi-teekari eejatzi:

¡Itsipa-jatzi-paeni! Pithaawenteena eeroka
pitsipatee-yaari rashiyitaari Tajorentsi.

¹¹ Ikanteetaki eejatzi:

¡Itsipa-jatzi-paeni! Pithaamentee-yaari
Awinkatharite.

¡Maawoeni atziri-paeni pithaamentee-yaari!

¹² Opoña ikantaki eejatzi Kamantan-tanirini
Isaías:

Ari itzimaki icharinin-teeyaari Isaí.

Riitaki pinkathari-wenteerini itsipa-jatzi atziri-
paeni.

Riitaki royaako-teeri kaari asheninkata.

¹³ ¡Riitaki thaamenta-kaemini Tajorentsi, riitaki jeekakaa-yitemini kameetha pikemijanteeri!
Tema riitaki kantakae-yaawoni oyaakotan-tyaariri. ¡Rootaki Ishire tajorentsi kantakae-
mironi poyaako-perotan-teeyaariri!

* **15:8** Judá-paeni = totameshitaa-rewo † **15:9** Waerontsi

¹⁴ Noyemijantzinkarite-paeni. Niyotzi naaka omaperotatyaa pineshinokatawakaa eeroka-paeni, osheki piyotani-pero-tzi, pimateero piyotaa-wakaa-yitaa. ¹⁵ Roo kanteencha noshintsi-thatzimiro nojankinatzimiro iroka eero pipeyakotantawo. Tema ikaminthaa-perotaana Tajorentsi, ¹⁶ rotyaantakina nokenkithata-koteeniri Jesús Jeepatzii-totaa-rewo ikaatzi kaari nosheninkayita. Nokamantayiteeri Kameethari Ñaantsi kenkithata-kotziriri Tajorentsi, okimiwitaawo naakami Ompera-tajorentsitaa-rewo. Riima irika kaari nosheninkata, ikimiwitakari nashitakaariri Tajorentsi, namayiteeniri Tajorentsi riitaki kameethatzi-moteeriri. Rootaki Ishire tajorentsi tampatzika-shire-yiteerini. ¹⁷ Okaatzi ranta-kahaanari Jeepatzii-totaa-rewo Jesús, kantawita-chari najahaa-wentyaawomi naaka, nokenkithata-kotero nantawaeteeniri Tajorentsi. ¹⁸ Roo kanteencha nokenkithata-koteero okaatzi imata-kahaanari Jeepatzii-totaa-rewo. Tema noñaayitakiri kaari nosheninkata ikemijantayiteero okaatzi nokenkithata-kaakiriri, okaatzi nantzi-mota-kiriri. ¹⁹ Rootaki Ishire tajorentsi matakaa-kinawori notajonka-wentantakariri, rootaki nomayitan-takawori kaari iñaapiinteetzi paerani. Rootaki nomatan-tawori nokenkithateero Kameethari Ñaantsi kamantakotziriri Jeepatzii-totaa-rewo netanakawo Aapatziyaweniki nokinayitanaki jempe-rika-paeni roojatzi Ilírico-ki. ²⁰ Ari okanta nokowan-takari nokenkithatero Kameethari Ñaantsi jempe tee ikemakoe-tziri Jeepatzii-totaa-rewo.

Tee apatziro niyaatero jempe tee ikenkithata-kaanteetaki paerani. ²¹ Tema iroka rojankineetakiri, ikanteetzi:
Ari iñahaero kaari ikenkithata-kowiteeta paerani, Ikemathateero kaari ikemako-witeeta paerani.

Ikowaki Pablo riyaate otzinkamiki inampi wirakocha-paeni

²² Rootaki kaari okantanta niyaate pijeekaeyinira eeroka, okantawitaka osheki nokowa-piinta-witaka. ²³ Roo kanteencha aritaki nomatakiro nimaeka, tema tekatsi nantaneeri jaka nampitsiki. Tema osheki ojarentsi nokowa-piintawita naretemimi. ²⁴ Aririka niyaa-minthataki nampitsiki iiteetziri España, ari nokenkishiryaawita nareetanakimi pinampiki. Aririka nojeeki-mowaeta-nakimi, nokoyi pamitakotena potyaantena otsipaki nampitsi. ²⁵ Roo kanteencha netapaentyaawo niyaate Aapatziyaweniki namitako-yiteri kemijantzinkari-paeni.‡ ²⁶ Tema irika-paeni Macedonia-jatzi, eejatzi Acaya-jatzi, rotyaantakina koriki rirori-paeni nopayiteriri ashironkaenkari kemijantzinkari-paeni nampiyitawori Aapatziyaweniki. ²⁷ Riiyitaki kowashiteen-chari ipashitan-tayityaa, tekatsi shintsiterini. ikimiwitakawo apinataatyeerimi, okantakaawo ikemijanta-kaakiri irika kaari isheninkata ishireki kaari iñahaetzi. ²⁸ Aririka nomonkaatakiro nopayitakiri Aapatziyaweni-jatzi ikaatzi rotyaantee-takiniriri, ari nareetanakimi pinampi-yitawowa eeroka-paeni

‡ 15:25 kemijantzinkari-paeni = kiteshireri

niyaatantyaari España-ki. ²⁹ Niyotzi riitaki Jeepatzii-totaa-rewo tajonka-wenta-perotenani aririka nareeta-kimi janta.

³⁰ Noyemijantzinkarite-paeni, nokowa-kotzimi pamana-kota-piintena eeroka-paeni, pikimitena jempe nokanta-piintziro naaka. Rootaki nokowa-kotzimiri, niyotzi pipinkathatziri eeroka-paeni Awinkatharite Jesús Jeepatzii-totaa-rewo, rootaki Ishire tajorentsi kantakae-mirori petakotan-takinari. ³¹ Pamana-koteena eero raakaan-tantana theenkan-taniri nampiyitawori iipatsiteki Judá-paeni.

Pamana-koyiteena raawakotan-tenari kameetha ipakaan-teetziriri kemijantzinkari-paeni Aapatziyaweniki, rootaki inimoyitan-tyaariri rirori-paeni. § ³² Ari okantyya nokimo-shiretan-tyaari niyaate pijeekaeyinira eeroka, roorika ikowakaa-kinari Tajorentsi. Ari nokoyi nomakoryaa-waetanaki pinampiki eeroka-paeni. ³³ ¡Okantashitzimaetya riitaki Tajorentsi tsipa-shiretemini, riitaki jeekakaa-yitemini kameetha! ¡Omaperotatyawé!

16

Rowetheetari atziri-paeni

¹ Rootaki Febe aanakironi iroka jankinarentsi. Rootaki nokimita-kaanta roomi choeni. Osheki antawaetaki roori jempe ipiyota-piinteeta Cencrea-ki, rootaki amitakotziriri reewarite kemijantzinkari. ² Paakameethata-wakiro roori, rootaki rashitaari eejatzi Awinkatharite, kameethatatsi paakameethatero

§ 15:31 kemijantzinkari-paeni = noyemijantzinkarite-paeni

pikimita-piintziri paakameethatziri itsipa kemijantzinkari-paeni. Pamitakotero oetarika okowityaayite. Tema osheki amitakotantaki roori. Ari okimitakinari naaka osheki amitakotakina.*

³ Powethatyaawo Priscila eejatzi Aquila. Rootaki tsipayita-kinari romperatanewo Jeepatzii-totaa-rewo Jesús, ⁴ rootaki shinewenta-kinari owawijaa-kotakina. Osheki nopasoonkitakiro iroka-paeni, ari nokimitaakiri nopasoonki-yitakiri itsipa-paeni kemijantzinkari kaari nosheninkata. ⁵ Powethatyaari eejatzi ikaatzi piyota-piintachari opankoki. Powethatyaari netakotani Epeneto, riitaki etanakawori nokemijantakaeri Jeepatzii-totaa-rewo janta Acaya-ki. ⁶ Powethatyaawo María, rootaki antawae-wentakimiri osheki eeroka-paeni. ⁷ Powethatyaari Andrónico, eejatzi Junias nosheninka-paeni irika, riitaki notsipatakari romonkyahaetana. Riitaki etakawori ikemijantee tekiraata naaka, riijatzi ipinkathatakiri otyaantaa-rewo-paeni. ⁸ Powethatyaari netakotani Amplias, riitaki rashitaari awinkatharite. ⁹ Powethatyaari Urbano, riitaki notsipatapiintakari nantawaetziniri Jeepatzii-totaa-rewo Jesús. Powethatyaari netakotani Estaquis. ¹⁰ Powethatyaari Apeles, raakameethateeri Jeepatzii-totaa-rewo. Powethatyaari ikaatzi jeeka-pankotziriri Aristóbulo. ¹¹ Powethatyaari nosheninka Herodión. Powethatyaari jeekatsiri

* **16:2** kemijantzinkari-paeni = noyemijantzinkarite-paeni

ipankoki Narciso, ikaatzi antawaetziriri Awinkatharite. ¹² Powethatyaawo Trifena, eejatzi Trifosa. Roojatzi antawaetzi-niriri Awinkatharite. Powethatyaawo netakotani Pérsida. Roojatzi antawaetzi-niriri Awinkatharite. ¹³ Powethatyaari Rufo, riitaki riyoshiiteeri Awinkatharite. Powethatyaawo eejatzi riniro, rootaki nokimita-kaantari roomi noniro. ¹⁴ Powethatyaari Asíncrito, Flehonte, Hermas, Patrobas, Hermes, eejatzi itsipata-piinta-yitari rirori-paeni, aetziri “noyemijantzinkarite-paeni.” ¹⁵ Powethatyaari Filóloho, Julia, Nereo eejatzi ritsiro, Olimpás, eejatzi ikaatzi tsipayitariri aeteeri kiteshireri. ¹⁶ Petakotantyya powethatawakaeya. Rowetha-yitzimi eeroka-paeni ikaatzi piyowenta-piinta-kariri Jeepatzii-totaa-rewo.†

¹⁷ Noyemijantzinkarite-paeni, iroka nokowakotzimiri: Paamawentyaari ñaana-minthatawaka-chari riitaki otzika-tzi-kaatapithatzimirori riyotee-takimiri paerani. Eero pikempiya-yitari eeroka-paeni. ¹⁸ Tema kaari Awinkatharite Jesús Jeepatzii-totaa-rewo omperayita-neeyarini. Tema ranta-piintziro ikowa-shitari rirori. Riityitaki nintathatziriri shipeta-shireri-paeni ramatawi-waetzirira. ¹⁹ Nokemaki naaka-paeni kameetha pikanteeyani eeroka-paeni, tee pipiyatha-waeta, rootaki oemoshirenkinari. Nokoyi naaka pikameetha-shireperote, okimiwiteeyaawo tee piyoteromi jempe okanta-kota kaari-perori. ²⁰ Riitaki Tajorentsi jeekakaa-yiteemini kameetha, rooteentsi

† 16:16 powethatawakaeya = thowootaantsi

ikantakae-yaawo potsinampaan-tyaariri Yakatantaniri, okimiwitee-yaawo powithoryaa-tyeerimi paatzikakirira. ¡Okantashitzimaetya ineshironkateemi Awinkatharite Jesús Jeepatzii-totaa-rewo!

²¹ Rowethatzimi Timoteo, tsipatanari rantawaetzi, eejatzi nosheninka-paeni Lucio, Jasón, eejatzi Sosípater.

²² Naakataki Tercio jankinatzi-niriri Pablo. Naakataki eejatzi b wethatzimiri, naaka rashiyitaa eejatzi Awinkatharite.

²³ Rowethatzimi Gayo. Riitaki nojeeki-motziri nimaeka ipankoki. Rowetha-yitzimi eejatzi ikaatzi nampiyitawori jaka. Rowethatzimi Erasto, oyiriri koriki ashitari nampitsi. Rowethatzimi eejatzi Cuarto, akanteeri noyemijantzinkarite.

²⁴ ¡Okantashitzimaetya ineshironka-yiteemi Awinkatharite Jesús Jeepatzii-totaa-rewo! ¡Omaperotatyawé!

Oweyaantawori thaamentaantsi

²⁵ Jame athaamentee-yaari Tajorentsi. Riitaki matzirori ishitsi-shireta-kaemi pikyaaryoo-wentan-tyaawori Kameethari Ñaantsi ikenkithata-koetziri Jesús Jeepatzii-totaa-rewo, kaari ikematha-witeeta paerani. ²⁶ Roo kanteencha roñaaha-yitantaa nimaeka, riyotaan-tayitaki maawoeni nampitsiki ikemijantee-tantyaari janta. Rootaki rojankinata-kaakiriri Kamantan-taniri-paeni irika Tajorentsi, Kañaaniri. ²⁷ Jame athaamentee-yaari apanita-tsiri Tajorentsi,

Yotaniri. Tema riitaki Jesús Jeepatzii-totaa-rewo kantakae-yaawoni ashi owantee-yaawori athaamentee-yaari. ¡Omaperotatyawé!

**Las Escrituras en Ashéninka Ucayali del Sur
del Perú**
**The Holy Bible in the South Ucayali Ashéninka language
of Peru**

Las Escrituras en Ashéninka Ucayali del Sur del Perú

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ashéninka Ucayali del Sur (Ashéninka, South Ucayali)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-06-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

db14e188-438b-52a5-9541-56657c3fc3d9